

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1150

2. SVIBNJA 2025. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

Blagoslov žita na Markovo

**U znaku vjere,
rada i zajedništva**

SADRŽAJ

5

Hrvatsko nacionalno vijeće
**Hrvatski jezik
zanemaren u Srednjoj
medicinskoj školi**

12

Prof. dr. sc. Dubravka Valić
Nedeljković, predsjednica UO NNS
**Nagomilano nezadovolj-
stvo je eksplodiralo**

16

Igor Rotim, novinar HRT-a
**Posao u kome nema
dva ista dana**

20

*Djetinjstvo koje ne poznaješ
predstavljeno u Sonti*
**Priče koje
spajaju generacije**

22

Dalmatinske večeri u Subotici
**Plovimo zajedno
našim morima**

34

Križevi krajputaši
**Novi križ
na starom mjestu**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)

Zvonko Sarić

(novinar)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivan Benčik

(novinar)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

Mirjana Trkulja

(tajnice@hrvatskarijec.rs)

(distribucija@hrvatskarijec.rs)

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Bitka za REM i još poneke bitke

Nakon 14 dana prekinuta je blokada Radio-televizije Srbije (RTS), jer je ispunjen zahtjev studenata koji su tražili novi natječaj za izbor članova Savjeta Regulacijskog tijela za elektroničke medije (REM).

Nakon što je objavljena odluka studenti i građani ispred RTS-a skandirali su »konkurs je raspisan, RTS je slobodan«. Jeste, dobivena je jedna bitka, ali tko garantira da će novi natječaj dovesti do takvog REM-a u kome će biti ljudi od profesionalnog ugleda i znanja kadri uvesti red i oduprijeti se pritiscima svih vrsta. Samo da ne bude ono: rano ste se radovali.

Nisu se mnogi obradovali gošći koja je stigla iz europske administracije, i to onog njenog dijela koji je zadužen za proširenje Europske unije. A i kako se radovati gostu (povjerenici za proširenje Europske unije **Marti Kos**) kada je i prije nego što je spakovala kofere i poletjela za Beograd poručila da više nema praznih riječi i neispunjenih obećanja. Ili drugim riječima olako izgovorene riječi, ili kako je Kos rekla: »Srbija je mnogo obećala u prosincu u takozvanom neslužbenom dokumentu (non-paper), tako da ćemo morati provjeriti je li ispunjavaju ono što su obećali«, sada dolaze na naplatu. Razgovor sigurno neće biti ugodan, ali pitanje je hoće li se netko uopće štrechnuti od toga.

Kako smo ovaj broj zbog praznika »zatvorili« dan ranije, izvješće sa sjednice Vijeća Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, koja je bila zakazana za utorak navečer, bit će objavljeno tek 9. svibnja. Ali, ne mari – u eri smo digitalnih medija, pa ćete do tada već imati informacije (i komentare) je li sjednica Vijeća koju je zakazao zamjenik predsjednika stranke **Goran Kaurić** imala kvorum i jesu li donijete odluke koje se tiču unutarstranačkih izbora na svim razinama. I nazire li se mogući kandidat za novog predsjednika, zamjenika i druge stranačke dužnosnike.

Z. V.

Vojnić o najvećim izazovima za hrvatsku manjinu u regiji

Nedostatak kadra i prekid ugovora za nastavnike

Zastupnica u Hrvatskom saboru i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** govori-la je 24. travnja na zajedničkoj sjednici saborskog Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu te Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske o izazovima s kojima se suočavaju Hrvati izvan domovine, posebno po pitanju obrazovanja i očuvanja jezika, objavio je HNV.

Vojnić je istaknula kako govori u ime hrvatske manjine u svih 12 država, budući da su Hrvati iz Srbije predsjedali Odborom za hrvatsku manjinu pri Savjetu Vlade.

»Ono što su gotovo sve države istaknule kao najveći problem jest nedostatak kadra – više učitelja iz Hrvatske – i to u Sloveniji, Mađarskoj, Austriji i Srbiji«, rekla je.

Posebno je naglasila problem prekida ugovora s učiteljima i lektorima zbog pravilnika koji nalaže šestomjesečnu pauzu nakon četiri godine rada.

»Nama je jasno da pravilnik to predviđa, ali ako bi se to moglo izuzeti za zemlje gdje postoji cjelovita nastava, poput Srbije ili Mađarske, to bi nam jako značilo«, kazala je i dodala kako »nije osobito atraktivno biti nastavnik u Srbiji«, te da bi skraćivanje obvezne pauze na mjesec ili dva omogućilo kontinuitet u nastavi i zadržavanje kvalitetnih kadrova.

Situacija je slična i u Rumunjskoj, gdje je problem ugovorne pauze naglasio i tamošnji lektor. Bugarska i Italija suočavaju se pak s manjkom udžbenika i potrebom za podrškom izvannastavnim aktivnostima. Vojnić je istaknula i važnost povezanosti s matičnom domovinom kao ključnu za očuvanje identiteta.

»Kontakt s maticom iznimno je važan, i za one kojima je hrvatski jezik sličan, i za one kojima nije – jer tamo gdje je sličan, brže dolazi do asimilacije«, upozorila je.

Poseban naglasak stavila je na ulogu Crkve u očuvanju jezika i istakla da bi ih bilo dobro uključiti u sljedeći sastanak.

»Hrvatski se jezik najviše čuje upravo u crkvi. Tamo gdje nema nastave, svećenici često održavaju kontakt s jezikom«, rekla je, dodavši kako mnoge zajednice u Češkoj, Bugarskoj, Sloveniji i Mađarskoj nemaju dovoljno svećenika koji govore hrvatski.

Na kraju je otvorila i pitanje statusa bunjevačkog jezika u Srbiji i Mađarskoj.

»S Institutom za jezik smo se, da tako kažem, 'časno borili' kad se bunjevački uvodio u službeni uporabu u Subotici. Potrebna nam je potpora matične domovine kako ne bi došlo do 'otimanja' jezika«, zaključila je Vojnić.

H.R.

Nastavljena izrada Akcijskog plana

Prijedlozi za poboljšanje zakonodavnog okvira

Treningom za članove radne skupine, na kojem su predstavljeni planirani mehanizmi praćenja i izvještavanja u okviru Akcijskog plana, nastavljen je rad na izradi novog Akcijskog plana koji je započeo prije dva mjeseca. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća na treningu (24. travnja) i u raspravi sudjelovao je **Darko Sarić Lukendić**, koji je tom prilikom ukazao na nedostatke dvaju zakona – Zakona o zaštiti sloboda i prava nacionalnih manjina te Zakona o nacionalnim vijećima, objavio je HNV. Svoju je tezu Sarić Lukendić potkrijepio primjerima poput nekažnjavanja institucija koje ne istaknu zastavu manjine na dan njihove zajednice, kao i rigidnog tumačenja takozvanih općih troškova rada, što je dovelo do višegodišnje blokade Grčkog nacionalnog vijeća zbog sudskih troškova koji nisu bili izričito navedeni u zakonu.

»Amerikanci kažu 'elephant in the room' – slon u prostoriji – i upravo je to ono na što želim ukazati. Ako

stalno ponavljamo da je pravni okvir dobar, a da 'malo škripi primjena', time a priori isključujemo mogućnost razgovora o samoj kvaliteti zakona i mehanizmima koje on predviđa. Dakle, ne možemo unaprijed odbaciti razmatranje kvalitete zakonodavnog okvira koji se odnosi na zaštitu prava nacionalnih manjina i smatram da je potrebno da u okviru ovog Akcijskog plana predvidimo određeni broj aktivnosti koje bi se bavile tim pitanjem«, rekao je Sarić Lukendić.

On je istaknuo da je Koordinacija nacionalnih vijeća, kojom trenutačno predsjedava HNV, poslala konkretne mjere i prijedloge Ministarstvu za ljudska i manjinska prava te radnoj skupini, uključujući prijedloge izmjena zakona.

»Na taj način pokazujemo svoju privrženost procesu i želju da doprinesemo kvaliteti ovog dokumenta«, poručio je.

H. R.

Hrvatsko nacionalno vijeće

Hrvatski jezik zanemaren u Srednjoj medicinskoj školi

Hrvatsko nacionalno vijeće oglasilo se priopćenjem za javnost u vezi sa situacijom u Srednjoj medicinskoj školi u Subotici, u kojoj se nastava odvija i na hrvatskom jeziku, izražavajući zabrinutost zbog informacija koje, kako navode, već dulje vrijeme dobivaju – da se učenici koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku suočavaju s različitim oblicima institucionalne diskriminacije. To su, kako ističu, na nedavnom skupu jasno potvrdili i roditelji, učenici i profesori.

»Riječ je o nizu postupaka koji šalju poruku da učenici hrvatskih i mađarskih odjela nisu 'najpoželjniji' učenici ove škole – od zabrane objava na društvenim mrežama koje ravnopravno promoviraju upis u odjele na svim jezicima, preko inzistiranja da natpisi budu na ćirilici – uključujući i školske ploče, bez obzira na jezik obrazovanja – do uklanjanja sadržaja na hrvatskom jeziku iz školskih

prostorija«, navode u HNV-u i dodaju da je službena stranica škole dostupna na srpskom, mađarskom i engleskom jeziku, ali ne i na hrvatskom, iako je hrvatski jedan od triju jezika obrazovanja u školi.

Također navode da se obavijesti koje se odnose na školski život i važne događaje nerijetko ne dostavljaju i na hrvatskom jeziku.

»Uz to, školski časopis na hrvatskom jeziku ne smije se distribuirati unutar škole, a hrvatski i mađarski jezik gotovo su nevidljivi na pojedinim školskim svečanostima. Istodobno, postoji praksa da pojedini nastavnici, iako predaju u hrvatskim odjelima, izvode nastavu na srpskom jeziku – što je izravno kršenje zakonskih odredbi i prava učenika na obrazovanje na svom jeziku«, ističe se te se konstatira da sve to stvara atmosferu u kojoj se učenici osjećaju neželjeno i obeshrabreno.

»Zahvalni smo profesorima i pojedincima unutar škole koji svojim radom i ljudskim integritetom nastoje zaštititi dostojanstvo tih učenika. No, važno je naglasiti: to nije njihova osobna odgovornost, već zakonska obveza škole i države.«

Ako se situacija uskoro ne promijeni, HNV najavljuje da će biti primorano poduzeti konkretne institucionalne korake, koji uključuju i pozivanje ravnateljice škole na odgovornost pred nadležnim tijelima i školskom inspekcijom.

»Ravnoteža među jezicima obrazovanja, jednaka prava i vidljivost svih odjela nisu stvar dobre volje – to je zakonski zajamčeno pravo koje ćemo odlučno štiti«, navodi se na kraju priopćenja.

H. R.

Savjet za nacionalne manjine Hrvatske

Novostima 200 tisuća eura manje

Savjet za nacionalne manjine Hrvatske, krovno tijelo nacionalnih manjina u toj državi, usvojio je 24. travnja Prijedlog odluke o raspodjeli sredstava za programe kulturne autonomije za 2025., prema kojoj su tjedniku srpske manjine *Novosti* umanjena sredstva za 35 posto u odnosu na prošlu godinu, odnosno za 200 tisuća eura.

Predsjednik Savjeta **Tibor Varga** tu je odluku obrazložio time da ne mogu financirati političke sadržaje, već samo programe kulturne autonomije.

Predsjednik Hrvatskog novinarskog društva **Hrvoje Zovko** ocijenio je kako je ova odluka još jedan u nizu velikih udaraca na već krhku slobodu medija u zemlji.

»Eskadroni povijesnog revizionizma i cenzure nadiru sa svih strana. Ovo je udarac ne samo prema jednoj redakciji, nego prema cijeloj novinarskoj zajednici i onima koji misle drugačije. Ukoliko ne dignemo svoj glas i ne suprotstavimo se o tome, pokucat će i na druga vrata«, rekao je Zovko.

H. R.

Okončana blokada RTS-a

Beogradski studenti okončali su u ponedjeljak, 28. travnja, dvotjednu blokadu dviju zgrada Radio-televizije Srbije (RTS) nakon što je prethodno skupštinski Odbor za kulturu i informiranje usvojio odluku o raspisivanju novog natječaja za članove vijeća Regulatorne agencije za elektroničke medije (REM).

Članovi Odbora jednoglasno su podržali poništavanje prethodnog postupka, a gotovo svi su glasali da se raspíše novi natječaj. Prjašnji postupak za izbor novih članova Savjeta REM-a praktično je obustavljen, jer je sedam od ukupno 18 kandidata povuklo kandidature, tvrdeći da je proces obilovao nepravilnostima i nezakonitostima. Još

vlasti. Blokada je dovela i do otežanih uvjeta rada državnog medijskog servisa.

Blokada RTS-a okončana je u danu kad je policija ranije u ponedjeljak primijenila silu prema studentima i prosvjednicima u Novom Sadu u pokušaju da u zgradu Fakulteta sporta i fizičkog obrazovanja uvede dekana koji je namjeravao spriječiti studente u blokadi tog fakulteta. U naguravanju s policijom koja je upotrijebila palice i biber-sprej jedna studentica, udarena policijskim štitom u glavu, zadobila je potres mozga. Vlast je optužila studente i prosvjednike za nasilje, nazivajući ih fašistima, a u nekoliko gradova u ponedjeljak navečer održani su prosvje-

di zbog sve jače represije prema studentskom pokretu kojom se pokušavaju okončati višemjesečne blokade fakulteta.

Istodobno, srpski studenti nastavili su još jednu svoju akciju u namjeri da na međunarodnom planu ukažu na krizu u zemlji. Poslije nedavnog bicikliranja nazvanog *Tura do Strasbourga*, u tijeku je štafetni ultramaraton do Bruxellesa. Studenti-maratonci startali su iz Novog Sada 25. travnja. Namjera im je da do Bruxellesa dotrče do 12. svibnja, prije novog zasjedanja Europskog parlamenta. Cilj im je dodatno skrenuti pozornost čelnika Europske unije na zbivanja u Srbiji i ciljeve studentskog pokreta u borbi protiv korup-

jedan kandidat, profesor Učiteljskog fakulteta i politički analitičar **Dejan Vuk Stanković** u međuvremenu je imenovan za ministra prosvjete. Mandat prethodnom sazivu Savjeta REM-a istekao je 4. studenoga 2024. godine, a novi nije izabran gotovo šest meseci.

Inače, blokada RTS-a započela 14. travnja sa zahtjevima za nepristrano izvještavanje javnog servisa o studentskom pokretu, društvenoj i političkoj krizi u zemlji, te za izbor novih članova uprave državnog regulatornog tijela u okolnostima dok je većina tiskanih medija i televizija s nacionalnim opsegom pod utjecajem ili kontrolom

cije, za slobodno i uređeno društvo, neovisno djelovanje institucija i slobodu medija. Također, za 1. svibnja u Beogradu je, u povodu Međunarodnog praznika rada, najavljen veliki zajednički prosvjed studenata u blokadi i sindikata.

Prema najavama, Beograd je u utorak popodne doputovala europska povjerenica za proširenje **Marta Kos**, koja će se sastati s najvišim predstavnicima vlasti kao i s predstavnicima parlamentarne oporbe.

H. R.

FOTO: HINA

Doček srpskih studenata u Osijeku

»Dobrodošli – Добродошли«

»Želim da se zahvalim celoj Hrvatskoj na svakodnevnoj podršci koju nam pružate, na donacijama koje nam šaljete... Najbolji ste!«, rekla je studentica Lara Tomić

Vidjeli smo za ovih pol godine kako to izgleda kod nas: vlast ih – uz pomoć *Informera* koji, pušten s lanca ne bira lavež – sve više stigmatizira, a oni upravo zbog toga jačaju temelje podrške većine građana na prvim budućim izborima. Vidjeli smo i kako to izgleda i u inozemstvu: dok diplomatski vrh u Mađarskoj, Slovačkoj, Austriji, Njemačkoj i Francuskoj spušta roletne na veleposlanstvima i konzulatima u trenucima kada njihovi državljani stižu biciklima, dotle ih naša dijaspora – podržana gradonačelnicima Budimpešte, Strasbourga i ocem **Grigorijem** – dočekuju kao najrođenije: crvenim tepisima i sa suzama u očima.

Ista slika i sada, kada je grupa od dvadesetak studenata iz Srbije u petak, 25. travnja, krenula na štafetni maraton u Bruxelles kako bi stigli na zasjedanje Europskog parlamenta koje će biti održano 12. svibnja. Temeljito pregledanje prvoga dana na hrvatskoj granici – prema svjedočenju kolege s TV N1 (koji također idu s njima) – svatko od njih zacijelo je zaboravio već nakon što je prošao Erdut i uputio se ka prvome odredištu gdje će prenočiti – Osijeku. Jer već u 19 sati, kada je bio planiran njihov dolazak, sve je na Trgu Vatroslava Lisinskoga na Tvrdi bilo spremno za doček: njihovi kolege iz Inicijative *Student uz studenta* te *Noćnog marša*, kao organizatori, uz donacije brojnih Osječana pripremili su im hranu, tople i osvježavajuće napitke, te medalje koje su ih čekale u znak priznanja za njihov pohod dug, kako je netko te večeri rekao, 1.931 kilometar. Ali, zbog procedure na granici i kiše koja je u večernjim satima sve više padala, trg je zjapio prazan, prijeteci da slična slika ostane i kada stignu. Gužva je, međutim, bila u okolnim kafićima gdje je bila gomila mladih, ali i sredovječnih i starijih ljudi kao da je riječ o nekom zajedničkom tulumu svih generacija. U jednom trenutku, nešto prije poljedanaest, jedna je djevojka svom društvu samo kratko rekla »stižu«. Za tren oka kafić se ispraznio, a na obližnjem trgu već je bio formiran špalir mladih i starijih koji su, s kišobranima u ruci, nestrpljivo čekali pojavu rotacijskih svjetala na policijskom automobilu kao predvodnika studenata. »I drug je lega«, »Jedan svijet, jedna borba«, »Dobrodošli« i »Добродошли«, »Pumpaj«, ali i »Suboti-

ca je u Osijeku«... samo su neki od transparenta koji su studente iz Srbije dočekali uz zviždanje, trubljenje, buku i aplauz oko 200 Osječana. Nakon zagrljaja i poljubaca s domaćinima zajednički odušak uz već uobičajeno »Ko ne skače, taj je čaci«, »Pumpaj«, »Dinstaj« i prelijepu neslužbene himne engleskih navijača *Vardy's on fire*. Novinari *Glasa Slavonije*, *Al Jazeera*, TV N 1... odmah su pohrlili kako bi nekog od studenata upitali za dojmove.

»Hvala vam što ste se po ovako ružnom vremenu okupili u ovolikom broju. Ovo je naša prva stanica i ovaj do-

ček jako nam puno znači na našem putu do Brisela i do naše pobjede i jako mi je drago što ste nas primili kao svoje. Takođe želim da se zahvalim celoj Hrvatskoj na svakodnevnoj podršci koju nam pružate, na donacijama koje nam šaljete... Najbolji ste!«, rekla je u ime svih svojih kolega **Lara Tomić**.

Iako tamo nismo bili, kao i svi, vidjeli smo gradaciju oduševljenja studentima iz Srbije i u Virovitici u koju je, samo zbog njih, došla i **Severina Vučković**; i na punom Trgu kralja Tomislava u Varaždinu, gdje ih je dočekao i pozdravio gradonačelnik **Neven Bosilj**, koji im je nakon toga upriličio i večeru i prenoćište u hotelu.

I dok se s jedne strane misija obrane vlasti širi do Moskve žaleći se tamo na vlastite građane, ti isti građani – i to oni s najčistijom savješću – poput apostola, europskim cestama šire istinu o stanju u svojoj zemlji i bude svijest ljudi koji ih dočekuju sa sve većim oduševljenjem.

Zlatko Romić

Mladi, nastavnici i civilni sektor u Maloj školi medijske pismenosti

Kako plivati u moru informacija

Medijska pismenost sastavni je dio funkcionalne pismenosti i nešto bez čega se danas ne može, jer je suvremeni čovjek sa svih strana izložen velikoj količini informacija koje mu dolaze velikom brzinom putem brojnih komunikacijskih kanala, a medijska pismenost postaje »živa materija« koja se razvija usporedno s tehnologijom, kaže Julijana Patarčić

U okviru projekta pod nazivom »Između redova: Mala škola medijske pismenosti«, kojeg je proveo Centar lokalne demokracije Subotica u partnerstvu s portalom *Magločistač*, u Tavankutu je u subotu održan treći trening-interaktivna obuka o medijskoj i informacionoj pismenosti.

Nakon pozdravne riječi direktorice Centra **Stanke Parać Damjanović**, sudionicima je sociologinja dr. sc. **Jasminka Dulić** predstavila rezultate istraživanja o medijskim navikama te medijskoj i informacijskoj pismenosti mladih, koji je proveden na uzorku od 320 ispitanika srednjoškolskih učenika u Subotici, Bačkoj Topoli i Kanjiži. Novinarica i stručnjakinja za medijsku pismenost **Tatjana Ljubić** provela je interaktivne radionice o tome kako da u vremenu infodemije »plivamo u moru informacija«, odnosno kako da se u »vremenu kada nas informacije sustižu na svakom koraku snađemo i razlikujemo bitne i beskorisne informacije«.

Mapiranje medijskih navika i pismenosti

»Projekt je započeo 1. rujna prošle godine i trajat će do kraja svibnja ove. Tijekom devet mjeseci CLD je provodio istraživanje medijskih navika i mapiranje razine medijske pismenosti srednjoškolaca iz Subotice, Bačke Topole i Kanjiže, s ciljem da otkrijemo kako današnji srednjoškolci percipiraju medijsku pismenost, što ona za njih predstavlja i koliko su zapravo medijski pismeni« objašnjava koordinatorica **Julijana Patarčić**.

Kako je istaknula, ovo je prvo istraživanje takvog tipa na području navedenih općina, budući da do sada nisu postojali takvi podaci, što, prema njezinoj ocjeni, predstavlja posebnu vrijednost ovog projekta.

»Nakon toga proveli smo treninge za mlade, također srednjoškolce iz te tri općine, zatim za prosvjetne radnike i, na kraju, za predstavnike organizacija civilnog društva, također s područja tih općina. Cilj nam je bio zatvoriti puni krug – educirati mlade o tome što je medijska pismenost, kako je prepoznati, kako prepoznati lažne vijesti, medijske manipulacije i osnovne alate koji će im pomoći u konzumiranju suvremenih medija. S prosvjetnim radnicima radili smo na naprednijoj razini – educirali smo ih o tome kako se umjetna inteligencija danas koristi u izradi škol-

skih radova, sastava i slično, jer je umjetna inteligencija de facto postala dio obrazovanja, a prosvjetni radnici na to nisu dovoljno pripremljeni. Na kraju, proveli smo edukaciju za predstavnike organizacija civilnog društva koji rade s mladima, kako bi i oni, kada budu provodili projekte i programe, mogli uključiti ovu temu i organizirati slične edukacije«, rekla je Patarčić.

Kako povratiti kontrolu nad informacijskim prostorom

Obuka u Tavankutu obuhvatila je predstavnike organizacija civilnog društva iz Subotice, Kanjiže i Bačke Topole, iz različitih područja, s ciljem da svi steknu osnovna znanja iz medijske pismenosti kako bi kasnije, prilikom osmišljavanja programa i pisanja projekata, mogli uključiti i ovu temu. Koordinatorica projekta naglašava kako je, prema njezinu mišljenju, medijska pismenost sastavni dio funkcionalne pismenosti i nešto bez čega se danas ne može, jer je suvremeni čovjek sa svih strana izložen velikoj količini informacija koje mu dolaze velikom brzinom putem brojnih komunikacijskih kanala, a medijska pismenost postaje »živa materija« koja se razvija usporedo s tehnologijom.

Tijekom seminara se kroz praktične primjere razmatralo kako nas danas algoritmi i umjetna inteligencija usmjeravaju i kako možemo povratiti kontrolu nad vlastitim informacijskim prostorom. Na koncu je održana i vježba o tome kako prepoznati je li fotografija autentična ili nije, odnosno kako se danas, kada je sve više kreiranih fotografija pomoću umjetne inteligencije, radi foto-forenzika.

Mala škola medijske pismenosti namijenjena je srednjoškolcima, prosvjetnim i omladinskim radnicima, kao i organizacijama civilnog društva mladih i za mlade iz Subotice, Bačke Topole i Kanjiže.

Inicijativa za edukaciju prosvjetnih radnika

»Jedan od značajnih rezultata ovog projekta jest naša inicijativa za uvođenjem kontinuirane edukacije iz ovog područja za prosvjetne radnike, odnosno u obrazovnim ustanovama u ove tri općine. To je nešto složeniji proces u koji smo ušli analizirajući postojeće strategije vezane uz umjetnu inteligenciju, medijsku pismenost i obrazovanje, kao i tri temeljna zakona u obrazovanju. Na temelju toga sagledali smo kako se u zakonima predviđa pristup

medijskoj pismenosti, koje su mjere i ciljevi. Nakon toga istražili smo katalog edukacija i ustanovili da na temu umjetne inteligencije postoje samo četiri seminara, dok niti jedan nije označen kao program od javnog interesa, a za medijsku pismenost postoji samo jedan. To je važno jer smo tijekom istraživanja došli do podatka da na tržištu rada ne postoji kvalificirana radna snaga koja može predavati medijsku pismenost u školama. Na primjer, diplomirani novinari ili komunikolozi mogu predavati taj predmet, ali tijekom studija nisu stekli potrebna znanja i moraju proći dodatnu edukaciju. S druge strane, predmet trenutno predaju profesori materinskog jezika, sociologije, geografije ili psihologije, koji također nemaju adekvatna znanja iz medijske pismenosti, pa i oni trebaju dodatnu edukaciju», pojašnjava Patarčić i dodaje da će nakon prikupljanja potpisa inicijativa biti prosljeđena općinskim vijećima i aktiva srednjih škola u Subotici, Bačkoj Topoli i Kanjiži, te da će se čekati njihov odgovor.

Intenziviranje starog problema

Problem koji je postojao oduvijek, a to je istinost medijskih informacija, kroz razvoj je tehnologije učinjen većim, vidljivijim; intenzivirao se i zbog toga mnogo više utječe na naše živote, »na način na koji dolazimo do točnih informacija a točne informacije su nam važne kako bi mogli donositi informirane odluke o svom životu a ne da donosimo odluke koje su temeljene na neistinitim podacima, na dezinformacijama na manipulativnim informacijama ili propagandi«, objašnjava Tatjana Ljubić za *Hrvatsku riječ*.

Na naše pitanje kako da se prosječni konzument medija snalazi u svemu tome Ljubić kaže:

»Neka zdrava skeptičnost je ono što je potrebno kako bismo se snašli u ovome svijetu informacija. Nikako ne mislim da trebamo biti cinični i reći da se nikome ne može vjerovati i da nitko ne govori istinu. Mi živimo u predivnom dobu i tehnologija nam omogućuje da živimo bolje nego ikada do sada. Međutim, zbog toga što smo izloženi jako velikom broju informacija bilo bi pametno da provjerimo jesu li informacije koje imamo točne i ako nismo sigurni i ako jako emotivno reagiramo na njih, ako nas uznemire, ako nas razbjesne da se zapitamo jesu li one zaista točne prije negoli ih podijelimo s drugim ljudima i tako potencijalno nastavimo širiti neki krug dezinformacija, čak iako to napravimo nesvjesno i možda to i ne želimo«.

Ljubić kaže i kako je nekada novinarsko pravilo bilo koristiti dva izvora. Međutim, mediji danas često izvještavaju na isti način i ako i pogledamo dva medija možda nećemo moći ustanoviti kredibilnost informacija i jesu li one točne.

»Međutim, trebamo imati što veću raznovrsnost izvora, trebamo koristiti zdrav razum, pogledati izvore, odakle je informacija, je li to istraživanje stvarno točno, razmisliti o tome pokušava li me netko uvjeriti u nešto, što ja mislim i osjećam o tome, provjeriti i na nekom drugom mjestu, razgovarati o tome s nekim, pogledati fact chekere je li provjerena informacija«, kaže Ljubić.

Drugim riječima, zaključuje ona, imajući u vidu da medijske informacije danas u pojedinim medijima kompletno nisu točne ili su u drugim polovično točne treba ih provjeravati, »ali srećom imamo puno danas izvora informacija, imamo naše uši, naše oči, naš razum i sposobnost kritičkog pristupanja informacijama«.

H. R.

Srbija – druga zemlja u Europi po broju kladionica

Bonus dobrodošlice

Prema najnovijem istraživanju, 300.000 građana ovisno od kocke, najviše onih između 18 i 25 godina. Također, 55% ispitanika je nekada tijekom života igralo neku vrstu lutrije

Jeste li znali da je Srbija druga zemlja u Europi po broju kladionica po glavi stanovnika? Posljednje »Nacionalno istraživanje o stilovima života stanovništva Srbije«, koje je proveo Institut za javno zdravlje *Batut* još 2018. godine, pokazalo je kako je 300.000 građana Srbije ovisno od kocke, najviše onih između 18 i 25 godina. Isto istraživanje pokazalo je kako igra na sreću koju u Srbiji upražnjava najveći broj ispitanika je lutrija (loto, bingo, greb kartice) – čak 55% ispitanika je nekada tijekom života igralo neku vrstu lutrije, 33% njih činilo je to tijekom protekle godine, a 17,2 % tijekom proteklog mjeseca. Skoro svaki peti ispitanik (19%) sudjelovao je u sportskom kladenju tijekom života, 4,1% njih se redom kladilo protekle godine i 10% tijekom proteklog mjeseca. Na slot aparatima kockalo se bar jednom tijekom života 5,6% ispitanika. Institut *Batut* nije ponovio ovo istraživanje u međuvremenu.

Nova istraživanja

Prošlogodišnje istraživanje udruženja *Prevent* iz Novog Sada pokazuje da je 54 posto mladih u Srbiji igralo igre na sreću u kladionici, slot klubu ili kazinu. Više od 40 posto mladih to radi više od četiri puta tjedno – a 17 posto to radi svakodnevno. Predsjednik udruženja *Prevent* **Nebojša Đurasović** potvrdio je kako istraživanja pokazuju da maloljetnici imaju gotovo neometan pristup nekom vidu kockanja.

»Radili smo nekoliko različitih istraživanja u posljednje tri godine i poduzimali smo određene akcije ka promjeni zakona, regulativa, poštovanju postojećih regulativa i kampanji protiv sudjelovanja poznatih ličnosti u kladenju. Iz samih istraživanja došli smo do zaključka kako je čest slučaj da mladi ispod 18 godina imaju pristup kladionicama i kladenju, iako je to zakonom zabranjeno. Veliki broj rekao nam je da su se sami kladili, da su sami ulazili u kladionice, oni koji su sada punoljetni priznali su nam kako su to radili i u prošlosti. Veliki broj ispitanika mlađih od 18 godina priznao nam je kako poznaje nekog vršnjaka koji sudjeluje u kladenju«, istaknuo je on.

Neka istraživanja pokazuju kako je 30 posto djece uzrasta do 16 godina imalo kontakt s kladenjem. Država Srbija doduše jeste najavila izmjene zakona o oglašavanju po kome više neće biti moguće da se reklame za kladionice i kockarnice nalaze na otvorenim površinama. Nije poznato hoće li se uvesti i zabrana da ih reklamiraju poznate ličnosti.

»Trebalo bi da je zakon promijenjen negdje krajem 2024. godine. Međutim, rok za početak važenja ovih zabrana reklamiranja vani je negdje sredinom ove godine. Koliko je meni poznato, sudjelovanje poznatih ličnosti nije obuhvaćeno ovim zakonom. Zato mi nastojimo motivirati poznate ličnosti da ne sudjeluju u reklamiranju kladionica – jednostavno nije moralno, doprinosi razvitku ovisnosti kod velikog broja osoba, osiromašenja i propadanja obitelji, to je jedna negativna pojava u društvu. Imamo slučaj nekoliko poznatih ličnosti koje su javno izjavile da su se pokajale jer su reklamirale kladionice«, rekao je Đurasović.

Više kladionica nego škola

Upravo zahvaljujući istraživanju *Preventa* mnogi mediji ponovo su se počeli baviti ovom temom. Tako je i portal *Deutsche Welle* uputio Upravi za igre na sreću i Ministarstvu financija pitanja koliko ukupno ima kladionica u Srbiji, koliko država prihoduje od njih, koliki su njihovi porezi, ali nikada nisu dobili odgovor. Đurasović kaže kako

Prevent nije istraživao koja je konkretna zarada države od kladionica, ali je mogao dati procjenu koliko ima kladionica u Srbiji.

»Procjena je da u Srbiji ima negdje oko 3.000 kladionica, odnosno imamo više kladionica nego škola. Naše prvo istaživanje bilo je usmjereno da vidimo koliko se poštuju zakonske odredbe koje su usmjerene na razdaljinu samih kladionica od osnovnih škola. U Novom Sadu, gdje smo istraživanjem obuhvatili 21 osnovnu školu, kod najmanje pet škola igranice i kladionice nalaze se na manjoj udaljenosti od dozvoljene. U Beogradu ima više ovakvih slučajeva, naravno jer je u pitanju veći grad. U Novom Sadu imamo situaciju da se kladionica nalazi na 200 metara od osnovne škole, odnosno u pitanju je sigurna pješačka udaljenost. Treba inzistirati da institucije koje se bave poštovanjem ovih propisa budu rigoroznije i da strožije vrše ova mjerenja«, ističe sugovornik.

Kladionice i škole

Prije tri godine pučka pravobraniteljica Grada Subotice **Erika Tóth Szalai** pokrenula je postupak zajedno s ravnateljem OŠ *Sonja Marinković* protiv kladionica u blizini škole. Od 2022. do danas nitko ne zna što se događa sa spomenutim postupkom.

»Potrebno je da bude donijeta drugostupanjska odluka od strane Republičkog katastra. Mi u međuvremenu, nažalost, baš nikakvu informaciju nismo dobili«, rekli su nam iz ureda pučkog pravobranitelja.

Jedan nastavnik koji radi u dvije subotičke osnovne škole (ime poznato redakciji) kaže kako je mnogo puta primijetio kako su učenici upućeni u klađenje i kako ono

funkcionira. Interesantno je i istaknuti kako škole u kojima predaje zapravo i nemaju problem s blizinom kladionica.

»Vidim da se klade, jedino što nisam siguran uključuje li to potrošnju realnog novca, ali djeca igraju aplikacije koje podsjećaju recimo na rulet, sklapaju iste znakove i to. Zanimljivo je kakvu smo imali situaciju na posljednjoj ekskurziji: prvu noć kada smo stigli, jedan osmak je dobio 250 eura pravog novca – odigrao je online tiket. Oni su digitalno obrazovani, tako da im online klađenje nije strano. U školi primjećujem da djeca među sobom pričaju o tiketima i klađenju«, rekao je naš sugovornik.

Država je zakonom o igrama na sreću propisala porez – koji igrač mora platiti za svaki dobitak veći od 11.165 dinara. Taj porez preuzele su kladionice kako ne bi »opteretile igrača«. Prema važećem zakonu, od igara na sreću financiraju se Crveni križ Srbije, organizacije osoba s invaliditetom (uključujući i Paraolimpijski komitet Srbije), ustanove socijalne zaštite, sport i omladina i jedinica lokalne samouprave. Tako na brojnim dječjim igralištima i terenima stoje upravo reklame sponzora neke kladionice. Također, istraživanje »Oglašavanje u dnevnim listovima u Srbiji« koje je objavio Savjet za štampu pokazuje kako kladionice uveliko financiraju i tabloide u Srbiji. U međuvremenu, kladionice najavljuju kako će biti u tijeku sa suvremenim tehnološkim trendovima i novinama, tako će u upotrebi biti i AI tehnologija, početak klađenja na e-sport, ali i kako će se drugi prijenosni uređaji, poput pametnih satova, početi koristiti za klađenje. Budući da ti uređaji više štede bateriju u odnosu na pametne telefone, bit će olakšana mogućnost klađenja u bilo koje doba dana.

Ivan Benčik

Prof. dr. sc. Dubravka Valić Nedeljković, predsjednica UO NNŠ

Nagomilano nezadovoljstvo je eksplodiralo

FOTO: Medija centar Beograd

Intervju vodila: Jasminka Dulić

*Ne možete imati jednu ili dvije od devet osoba u Savjetu i očekivati da oni sada utjeruju čast, poštenje i čestitost u REM * REM mora kompletan biti od nezavisnih osoba. Ne kažem samo oporbenih nego prosto profesionalaca koji neće biti ni s ove ni s one strane * Vi ste imali akumulaciju jednog strašnog nezadovoljstva sveučilišta koji je stalno omalovažavan, ismjevan, kog su stalno optrerećivali uredbama, zakonima, smanjivanjima prihoda, opstrukcijama sa svih strana a tražili se rezultati*

Studenti u blokadi i građani koji su ih podržavali prekinuli su u ponedjeljak blokadu RTS-a koja je trajala od 14. travnja, a promet u ulicama koje okružuju zgradu RTS-a u Takovskoj ponovo je uspostavljen. Studenti su objavili na društvenim mrežama da obustavljaju blokadu budući da je Odbor za kulturu i informiranje donio odluku o poništavanju starog i raspisivanju novog natječaja za izbor članova Savjeta Regulatornog tijela za elektroničke medije (REM).

Profesorica Filozofskog fakulteta i nekadašnja šefica Odjela za novinarstvo na novosadskom Sveučilištu u mirovini dr. sc. **Dubravka Valić Nedeljković**, aktivna istraživačica u Novosadskoj novinarskoj školi gdje je i predsjednica Upravnog odbora, jedna je od sedam kandidata koja je povukla svoju kandidaturu u prethodnom izboru tvrdeći da je proces obilovao nepravilnostima i nezakonitostima. S njom smo razgovarali o situaciji u medijima,

REM-u i razlozima velikog nezadovoljstva u akademskoj zajednici,

► U ponedjeljak je održana sjednica Odbor za kulturu i informiranje na kojoj je usvojena odluka da se prethodni postupak izbora članova Savjeta REM-a poništi i odluka da se novi proces i postupak izbora članova Savjeta REM-a ponovno pokrene.

To je danas doista vijest s naslovne strane i svi se bavi-mo pitanjem kojim smo se trebali baviti prije pola godine. Ovo je, mnogi kažu, iznuđeno; neki kažu zakašnjelo, drugi kažu pa dobro, bilo je i vrijeme... Ja mislim da je čitav društveno-politički kontekst u kojem mi živimo praktično od 1. studenog do danas pridonio da se konačno ipak stavi ad acta prethodni ciklus izbora za članove Savjeta REM-a i otvori novi poziv. To je proces koji se trebao mnogo ranije dogoditi i kada je sedam kandidata povuklo svoju kandidaturu trebalo je odmah reagirati i pokrenuti

novi proces. Ne vidim niti jedan razlog zašto se s time kasnilo osim ako donositeljima odluka, što je vrlo vjerovatno, uopće ne odgovara da se konstituiraju novi Savjeti REM-a.

► **Što se sve događalo oko prethodnog izbora članova Savjeta REM-a i zašto je taj izbor bio neuspješan? Što nije bilo poštovano u sada poništenoj proceduri izbora REM-a?**

Zakon kojim se regulira REM kao regulatorno tijelo najznačajniji je za definiranje okruženja u kojima rade elektronički mediji, a elektronički mediji različiti su u odnosu na tiskane i po tome što upravo REM dodjeljuje tzv. frekvencije. Naime, frekvencije su nacionalno dobro i resurs koji nije neograničen već ima određen broj frekvencija koje mogu biti dodijeljene i potrebno je da postoji regulator koji će definirati taj prostor u kojem elektronički mediji funkcioniraju. A ako ga nemate, nekome znači odgovara da ga nema. Već kada je krajem 2024. otvoren natječaj za kandidiranje članova za izbor novih članova Savjeta REM-a mi smo bili svjedoci da je to jedna komplicirana procedura i smatrali smo kako ne može biti nikakvih opstrukcija.

► **Zašto ste tako pretpostavili?**

Zato što je zakonodavac vrlo detaljno naveo tko mogu biti predlagači, zašto upravo ti predlagači i zašto je tih devet grupa predlagača koji mogu predložiti kandidate. Nadalje, definirano je i da se u okviru svake grupe, ako ima više od dva predložena kandidata, ti predlagači dogovore, jer je akcent na dogovaranju a ne preglasavanju, koja dva kandidata će ići u dalju proceduru, odnosno u Narodnu skupštinu na slušanje u Odboru za kulturu i informiranje i nakon toga da zastupnici na sjednici glasanjem odluče od dva kandidata u svakom području koji će biti izabran za člana Savjeta REM-a. Također, zakonodavac je jako dobro predvidio i koje su to karakteristike osoba koje bi trebale biti izabrane u tako jedno važno tijelo. Osim toga, postoje i vrlo jasno definirane nadležnosti Savjeta REM-a, ali i definirane kazne za one koji se ne pridržavaju medijskih zakona i etičkih novinarskih kodeksa. Znači, zakonodavac je uradio sve što se tiče funkcioniranja REM-a, od izbora do njegove djelatnosti da bi sve funkcioniralo kako valja. Međutim, bez obzira na sve to, zainteresirani donositelji odluka, odnosno zainteresirane moćne elite, uspjele su kompromitirati proces, od devet područja u čak sedam, čime je postalo jasno kako je važno da Savjet REM-a ne bude nezavisno regulatorno tijelo, nego da one političke elite koje imaju moć i donose odluke imaju vrlo jasan upliv u njegov rad. Jer REM ima čak i tu moć da na određeno vrijeme ili potpuno zaustavi emitiranje programa čije uređivačke politike nisu suglasne medijskim zakonima i etičkim kodeksima.

► **Kako je kompromitiran proces izbora?**

U nekim situacijama to su bili problematične organizacije koje su predložile kandidate. Naime, u području udruga novinara, što je po zakonu četvrto područje, one moraju imati dokaz da imaju tri stotine plaćenih članarina. A sve one udruge čiji su kandidati prošli nisu to imali. Pa se govorilo kako su teška vremena, pa se ne traži

plaćanje članarine, a ni Odbor za kulturu nije tražio od njih tu potvrdu i to je već bilo problematično. Pri tome u proceduru se nije uključilo Nezavisno društvo novinara Vojvodine iako definitivno imaju 300 plaćenih članarina, NUNS je ostao, ali se UNS također nije angažirao. I onda su neke sasvim neobične novinarske udruge praktično uspjele progurati svoje kandidate koji daleko od toga da zadovoljavaju sve kriterije koje bi trebale zadovoljiti. Tu je bio veliki problem, a to je za novinare najvažnije područje. Bilo je problema i u drugih šest područja. Recimo, postavilo se pitanje tko je predložio kandidatkinju u ime vjerskih zajednica i drugo. Na različite je načine opstruirana procedura i onda su kandidati koji su ispunjavali sve kriterije odlučili da ipak dođu na Odbor Skupštine na slušanje i nakon toga, budući da smo se na tom odboru uvjerali da nema demokratske volje da ta procedura ostane u zakonom predviđenim okvirima, nas sedmero je odlučilo povući svoje kandidature. I to je bilo potpuno legitimno i mi smo to uradili prije negoli je bila najavljen sjednica skupštine. Meni je signifikantan podatak da je od tada prošlo toliko mjeseci, a da nije obnovljen taj proces. Mi smo očekivali da će taj proces biti vrlo brzo obnovljen i da će sada, budući da smo javno rekli na slušanju koje je izravno prenošeno na televizijama, i točno i jasno dali podatke gdje je sve proces opstruiran, da će se nakon toga ili to potpuno izmijeniti ili obnoviti proces, a ništa se nije dogodilo evo do sada.

► **A kako je moguće da REM toliko godina ne funkcionira i ne radi ono što je zakonom propisano da radi?**

To je prosto nevjerovatno kako je to moguće, ali mi smo svjedoci da to jeste moguće. I valja dodati kako su, tijekom svih godina u kojima nije radio svoje zakonski definirane poslove, stručne službe REM-a također pod velikim pritiskom vlasti i instruirane od vlasti. Tako da se postavlja pitanje, ako ne dođe do kompletnog resetiranja REM-a, a da Savjet i bude zakonski izabran, kako će stručne službe raditi ako nisu na adekvatan način kapacitirane i ako su i one pod utjecajem vlasti. To je velika opasnost, jer svi govore samo o Savjetu REM-a kojeg čini devet članova, a stručne službe čine ljudi koji su tamo zaposleni. Treba reći i da, iako smo imali vrlo jak društveni agažman oko toga da se obnovi proces izbora, u prosincu dok je taj izbor trajao, mediji nisu pisali o samome procesu izbora, niti su studenti to spomenuli. Možda, da je bilo veće društvene i medijske podrške tada, situacija bi bila drugačija, ali procedura izbora za članove Savjeta REM-a u prosincu 2024. ostala je ispod medijskog informativnog praga.

► **Kako se to može objasniti?**

Pitali smo kolege novinare što se to događa pa su govorili kako je trenutno jako turbulentna društvena i politička situacija i kako ima jako puno događaja što je i bilo točno, ali izbor članova Savjeta REM-a je i pitanje kako će proći idući izbori. Da je bilo REM-a možda bi izbori i predizborna kampanja drugačije izgledali. Naime, bez kontrole izvještavanja bilo je izvještavanje o padu nadstrešnice, o odgovornosti, radu pravosuđa, o studentskim prosvjedima. Bez kontrole je ostala cijela

ta ozbiljna krizna situacija koju u Srbiji imamo praktično od 1. studenog jer nije izabran Savjet REM-a. Doduše, Ministarstvo informiranja u nekim najozbiljnijim kršenjima zakona i etičkog kodeksa može umjesto Savjeta REM-a donijeti neke odluke, ali naravno da se Ministarstvo Vlade koja je bila u ostavci time nije uopće bavilo. Mi sada imamo novog ministra koji je sve, ali ne baš naklonjen nezavisnim medijima o čemu govori njegova biografija i različiti nastupi. Imali smo i prethodnog ministra koji nije pokazivao veliku aktivnost, ako ih je i imao nije se često pojavljivao u medijima.

► **Mnogi tvrde kako ne postoje nezavisni mediji.**

Postoje manje ili više ili potpuno nezavisni, ali postoje mediji koji se trude biti balansirani, koji se trude biti kritički orijentirani, koji se trude da s dobrim poznavanjem teme izvještavaju o događajima i oni koji se ne trude. Pa nije neobično da je jedan od zahtjeva zaposlenih u javnom servisu Srbije da u ovakvoj situaciji početnici honorarni suradnici ne mogu izvještavati s ovakvo kompliciranih društveno-političkih događaja. Nije to nipodoštavanje mladih, nego prosto moraš imati znanje i veliko novinarsko iskustvo kako bi mogao odvojiti ono što je bitno od onog što je nebitno, ogoliti događaj kako bi mogao izvijestiti o njegovoj suštini. Mislim da je jedna od uredničkih manipulacija da ti nekog tko je potpuno neiskusni pošalješ na važan događaj i onda uzmeš kao urednik taj izvještaj i oblikuješ u pravcu koji tebi odgovara, a ta mlada osoba bez iskustva misli da to tako treba.

► **Svjedoci smo kako ima previše govora mržnje i da na to nema reakcije u javnosti. Na to ne reagira ni REM. Tko bi još trebao reagirati osim REM-a?**

Samim tim što ipak cijelu proceduru oko izbora vodi Odbor za kulturu i informiranje Narodne skupštine mislim da je on sljedeća nadležna institucija. A također i Ministarstvo za informiranje i oni bi u nekoj sinergiji, ako već nema REM-a, trebali praviti tu atmosferu u kojoj će mediji raditi. Što naravno oni ne rade. Nije van zdrave logike to što REM pred svake izbore mora napraviti neka pravila o izvještavanju o izbornoj kampanji. Prije jedno deset-petnaest godina ta pravila i nisu bila loša, već su čak bila i dobra. Ali kako su se koji izbori odvijali tako su ta pravila bila sve fleksibilnija. Bila su dovoljno opća da ih je svaki urednik mogao tumačiti kako mu odgovara i to naravno nije dobro. Onda vi ne možete, kada pratite predizbornu kampanju, reći e ovi krše pravila, a ovi ne krše, kada je to toliko široko postavljeno da »može biti ne mora značiti«. Ali nema slobodnih izbora bez REM-a, i to je to. Nema. Kao što i sada u ovoj političkoj krizi nema kritičkih i balansiranih izvješća bez REM-a. I to je odgovor na pitanje zašto nema REM-a – pa zato da svatko može raditi što hoće.

► **Međutim, REM je i ranije postojao ali nije radio svoj posao. Znači li to da je bitno ne samo imati REM već i izabrati prave osobe.**

Članovi REM-a moraju jako dobro poznavati medijsku situaciju i biti osobe od integriteta koje ne možeš uplašiti, da im narediš da glasaju ovako ili onako ili da sami smatraju kako ne trebaju glasati ovako ili onako. One mora-

ju biti vrlo kompetentne osobe, s ozbiljnim integritetom i koje imaju sposobnost oduprijeti se različitim pritiscima. Mi znamo da je u nekoliko saziva REM-a bilo zaista nekoliko jako dobrih članova, ali su oni bili jako usamljeni. Ne možete imati jednu ili dvije od devet osoba i očekivati da oni sada utjeruju čast, poštenje i čestitost u REM. To se zna da je nemoguće i to je bio problem u prethodnim sazivima i te osobe su poslije izvjesnog vremena prosto rekle ne i davale su ostavku. REM mora kompletan biti od nezavisnih osoba. Ne kažem samo oporbenih nego prosto profesionalaca koji neće biti ni s ove ni s one strane.

► **Hoćete li se Vi ponovno kandidirati?**

To i dalje ne znam i to sve zavisi od načina na koji će novi proces biti obnovljen i hoće li to biti samo pro forme da se nešto zbrza i da se kaže evo zahtjev je ispunjen. Članovi odbora za kulturu Skupštine Srbije na sjednici održanoj 28. travnja nisu nam dali adekvatne odgovore kada je u pitanju otvaranje novog natječaja, prije svega kada bi natječaj trebao biti objavljen u *Službenom glasniku*. Znači, čekamo. Uostalom, kao i svi ovi ostali studentski zahtjevi gdje vlast stalno više ispunjeni, ispunjeni, a kada krenete od zahtjeva do zahtjeva, vidite da praktično niti jedan nije ispunjen.

► **Ispunjen je četvrti zahtjev, zar ne?**

Pa kako kada će ti novci sada biti usmjereni ka privatnim fakultetima, ako se i to dogodi ili je riječ samo u spinu vlasti? To ste zaboravili? To je još jedna vrlo manipulativna odluka. To što se sada prijeti evo privatni fakulteti, oni su radili sve vrijeme, nisu opstruirali i sada ćemo mi njima dati te novce. Pa to su ti novci. Nema dodatnih novaca. Sada će se opet uzeti od državnih sveučilišta to što je opredijeljeno da se podigne standard sveučilišni i te će

se novce dati njima. Znae što se stalno zaboravlja, a strašna je manipulacija? To je preraspodjela opterećenja nastave i znanosti u okviru radnog angažmana sveučilišnih profesora. Bez znanosti nema nastave a bez nastave nema znanosti, to je definitivno tako. Ali postoji tu još nešto što nitko nije rekao. Niti jednu rečenicu. A to je da do redovnog profesora vi nemate stalni angažman na fakultetu. Već svakih nekoliko godina biraju vas u naredno zvanje ili vas biraju u isto zvanje ako ne ostvarite određeni broj bodova. A vi te bodove ne ostvarujete u nastavi već u znanosti. Morate imati određeni broj radova na SCI listi, od kategorije M24 pa na gore, morate imati određeni broj radova u primjerice M21, M22, M23 to su izuzetno zahtjevni časopisi i jako je komplicirano da objavite rad u njima i to traje i zahtijeva ozbiljna istraživanja. Točno je definirano koliko kojih radova morate imati da biste bili docent, da biste bili izvanredni profesor i redoviti profesor. I vi to ne možete realizirati ako nemate znanost jer vi radove pišete iz znanosti, a ne iz držanja nastave.

► **Kako tumačite toliko veliko nezadovoljstvo u akademskoj zajednici među profesorima i veliku podršku studentima? Što je to suštinski čime su očito već dugo nezadovoljni profesori?**

Ako vi hoćete voditi populističku politiku u svim sferama života, što prvo radite? Uništite akademsku zajednicu. Zato što je ona ta koja je promotor novoga, koja vodi društvo unaprijed. Kada smo mi dobili vulgarizaciju sveučilišta? I poplavu brzopoteznih fakulteta u kojima su se stjecale diplome pitaj boga kako? Mi smo to dobili 90-ih godina. A što je bila poruka? »Svako ture može paša biti«. Dakle, devalviranje akademske zajednice, da svatko može imati fakultet, svatko može masterirati, doktorirati i sve se može kupiti na tržištu. Na taj su način obezvrijedili sveučilišnu zajednicu. I naravno da i na državnim fakultetima, gdje su jako oštre procedure za izbor u zvanja, ima i ovoga i onoga, ali je daleko veća kontrola nego na većini privatnih fakulteta. I nije u pitanju diskriminacija, jer ako je Beogradsko sveučilište visoko na listi u svjetskom okruženju sveučilišta onda se da pretpostaviti da je to sveučilište i da su ti zaposleni na tom sveučilištu nešto uradili kako bi stigli na te liste. Vlastitim radom, znanošću kojom se bave, objavljivanjem radova u visoko cijenjenim časopisima itd. Točno se zna kako se stiže na tu Šangajsku listu. Mi to živimo od 90-ih godina i stalno su sveučilišni profesori pod znakom pitanja, pod nekom lupom, daju im se sve rigorozniji uvjeti za izbor u zvanja i ostajanja u znanosti i prosvjeti a s druge strane puštate neke dosta opskurne privatne fakultete gdje možete dobiti lako diplomu. I zaista se nekada pitam kako je moguće da neki visoki dužnosnici ne znaju odgovoriti na kojem fakultetu su doktorirali. Što je tu poruka? Poruka je da se potpuno obezvrijedi akademska zajednica i težnje i vrijednosti koje ona pokušava u društvu održavati i promovirati.

► **Možda zato što su sada neke druge elite stupile na scenu?**

Tako je, druge elite sa svojim vrijednostima. Ali i običnom svijetu to godi, ne svima ali mnogima. I govore kako

to može svatko. Pa kad može svatko – ajde ti. To je jedna pogubna politika koja se u ovoj zemlji vodi već trideset godina i koja je sada naprosto eksplodirala. Za velike društvene revolucije, evolutivnog tipa, često je povod nešto sasvim malo. Zato što je to ona igla, onaj trn, na koji je taj balon nagazio i odjednom eksplodirao i dovodi do strašnih društvenih događaja, i konflikata i kriza i promjena. I to se nama sada dogodilo. Vi ste imali akumulaciju jednog strašnog nezadovoljstva sveučilišta koji je stalno neprestano omalovažavan, ismjevan, kog su stalno opterećivali uredbama, zakonima, smanjivanjima prihoda, opstrukcijama sa svih strana a tražili se rezultati. I sada odjednom imate ljude koji kažu e sada mi nećemo više. I zato mislim da su listom sveučilišni profesori, osim pojedinih, zaista prihvatili taj studentski šnur jer su shvatili da je sada biti ili ne biti. A posebno kada su znanost obezvrijedili a želimo biti vodeći u svijetu u IT sektoru na primjer.

► **Hoće li ta uredba biti ukinuta?**

Pa vidjet ćemo kada, jer razlog je vrlo jasan: za znanost te ne mogu kontrolirati a za nastavu mogu, dam prevagu nastavi i ako nisi bio na nastavi, nećeš dobiti plaću. A to je jedna toliko primitivna logika koja dugoročno može dovesti do vrlo ozbiljnih posljedica, odnosno sankcija, i da nas potpuno skloni s mape istraživača u Europi i svijetu. Vi recimo imate niz projekata Erasmus koji su suradnja između fakulteta ili odsjeka u cijeloj Europi. Naši fakulteti imaju masu projekata Erasmus za koje je pravdanje sredstava vrlo strogo, a vi sada napravite ovakvu opstrukciju istraživačkog rada na sveučilištu i stavite pod znak pitanja masu Erasmus i drugih međunarodnih projekata. Tek kada ti znaš suštinu funkcioniranja fakulteta tek tada možeš razumjeti koliko su dalekosežne ove primitivne odluke.

► **Kako se ova kriza može rasplesti?**

Rektor Beogradskog sveučilišta ima ugled u univerzitetskoj zajednici ne samo beogradskoj i od njegovih poteza će umnogome zavisiti na koji način će se ovo sve privesti socio-psihološkom pozitivnom kraju. Ne znam u ovom trenutku. Jer što bi to značilo kada bismo svi rekli »dobro, vraćamo se u klupe, pet mjeseci nismo ništa radili, puj pike ne važi«. Postavlja se pitanje, ako niti jedna zahtjev nije ispunjen zašto ste štrajkali, zašto ste imali plenum, što se sada događa? Ovo je pat pozicija i ne znam kako će se riješiti. Ja se samo bojim najgoreg puta, sve ostalo mi je prihvatljivo. Jako se bojim da vlast izgubi živce potpuno, a neke izjave idu ka tome, da im je sada već dosta demokracije i ja se toga vrlo pribojavam a imamo »lijepu uzore« u drugim zemljama kako su neke vlasti rješavale daleko manje prosvjede. Ne znam koliko će ovo trajati i kako će se završiti. Svaka strana ima legitimne zahtjeve, ali vlast je sve nervoznija, pa je Vučić rekao i da su prosvjedi krivi što je BDP pao a ekonomisti kažu da je pao jer je ukinuo plaće prosvjeti i sveučilištu i nema tko trošiti novce, kao i makroekonomske prilike koje nam ne idu na ruku. To su dvije strane gledanja na isti problem. Kome će prije dogoriti do nokata, vidjet ćemo.

Posao u kome nema dva ista dana

»Unutar novinarskih krugova dopisnici se cijene. Prvo zato što su novinari terenci, od prvog do posljednjeg dana karijere, a drugo što rade sve. Ne znam više redakcije koje imaju novinare specijalizirane za kulturu, gospodarstvo, sport. Snaći se u svemu na brzinu izazov je, ali to ovaj posao čini zanimljivijim«, kaže Igor

Za one koji prate program HRT-a **Igor Rotim** nije nepoznata osoba. Osim iz Osijeka i okolice, izvještavao je sa studentskih prosvjeda u Srbiji, uključivao se u program s poljske granice kada je krenuo prvi val izbjeglica na početku rusko-ukrajinskog rata, s granice Srbije i Hrvatske kada su počele stizati kolone migranata, iz poplavom ugroženih područja u Hrvatskoj i Srbiji, kada je uhićen **Ratko Mladić**... U program HRT-a uključio se 15. ožujka iz Beograda samo nekoliko minuta prije zvučnog vala koji je napravio pometnju među prosvjednicima. Ovaj rođeni Subotičanin na HRT-u je tri desetljeća. Iako je imao jedan kratak poslovni izlet u Zagreb, sve te godine ostao je u Osijeku u Regionalnom centru HRT-a, gdje je 90-ih godina počeo raditi kao realizator programa.

Privremeni odlazak bez povratka

Iz Subotice je otišao nakon završetka srednje škole. Kao i stariji brat **Goran**, koji je također novinar HRT-a, i Igor se u novinarstvu probao još kao srednjoškolac u Subotici.

Ne drži to nekim svojim značajnim novinarskim radom, ali je u doticaju s novinarstvom bio stalno preko brata Gorana.

»Završio sam elektrotehniku u MEŠC-u i dobio poziv za vojsku. Pokušao sam upisati elektrotehniku u Zagrebu, nisam prošao, pa sam upisao strojarstvo zapravo da bih odgodio vojsku. Bila je to 1991. godina i trebao sam ići u Zadar. Kada je poštar donio poziv, sjeo sam u *mini moris* i preko granice. Strojstvo nisam završio, ali sam uspio nekoliko godina odgoditi tu vojsku. Poslije to više nije prolazilo i zbog neodaziva na poziv za vojsku desetak godina nisam mogao doći u Suboticu«, priča Igor.

U međuvremenu njegova obitelj je 1993. godine zamijenila kuću i preselila se u Osijek. Iz Zagreba je u Osijek došao i Igor i počeo raditi kao realizator dnevnog programa u dopisništvu HRT-a iz Osijeka. U tom dijelu proizvodnje televizijskog programa ostao je desetak godina. Kaže, bio je to zanimljiv posao, ali u manjoj sredini ne ostavlja puno prostora za napredovanje i odlučio je nešto mijenjati i od realizatora programa postao je 2005. godine novinar.

»U profesionalnom životu Goran mi je uvijek bio uzor. Ne zato što mi je brat, ali mislim da je jedan od boljih novinara na ovim prostorima. Naravno da me je on povukao prema tome. Uz njega sam i ušao u televiziju, na kraju se pronašao u tome, pa i u novinarstvu«, kaže Igor.

U osječkom dopisništvu HRT-a je počeo, tu je i danas iako je 2015. godine vodio središnji dnevnik HRT-a, prije toga informativno-mozaičnu emisiju *Hrvatska uživo*, TV centar Osijek ostala je njegova baza.

»Osijek je grad koji sličí Subotici. Ima divne ljude, dovoljno je velik da je grad, a opet ne toliko da bi imao negativne strane gradova. Karijera se može napraviti i iz Osijeka. Je li bi možda bila bolja, brža, drugačija da sam bio u Zagrebu? Možda bi, a možda i ne bi. Tridesetak godina trudim se dokazati da se ne mora biti u Zagrebu i da se karijere mogu napraviti i iz manjih gradova«, kaže Igor.

Za posao novinara-dopisnika kaže da je posao u kome dva ista dana ne postoje.

»Tako je u novinarstvu, posebno u terenskom novinarstvu, a posebno u dopisništvu. Jedan moj bivši urednik je rekao 'veliki grad – veliki novinar, mali grad – mali novinar'. Ima, nažalost, tu nečega, brže se napreduje u velikim gradovima i statusno i materijalno, ali s druge strane unutar novinarskih krugova dopisnici se cijene. Prvo zato što su novinari terenci, od prvog do posljednjeg dana karijere, a drugo što rade sve. Ne znam više redakcije koje imaju novinare specijalizirane za kulturu, gospodarstvo, sport. Snaći se u svemu na brzinu izazov je, ali to ovaj posao čini zanimljivijim«, kaže Igor.

»**N**akon što se u Hrvatsku vratim s terena po Srbiji, Sjevernoj Makedoniji, Kosovu razmišljam kako mi u Hrvatskoj i nismo tako loši. HRT ima svoju povijest i kvalitete programa i medijskih sloboda. Ovo što se u Srbiji događa u medijima meni je neshvatljivo. Novinarstvo postaje sve važnije u vremenima kada jača nekakvo internetsko novinarstvo. Ne mislim, naravno, na sve, ima ga i kvalitetnog, ali većina nije. U ovim vremenima novinarstvo je iznimno značajno, a iznimno potcijenjeno. Ne mislim da su novinari ti koji mijenjaju svijet. Oni su ti korektiv, oni kritiziraju. Istraživački novinari otvaraju afere, netko zbog njih završi u zatvoru, neki ministar bude smijenjen, ali nisu novinari ti koji će rušiti države, mijenjati sustave; oni će možda pomoći u tom procesu, možda ga ubrzati, korigirati. Mislim da su novinari ti koji funkcionalnu državu čine boljom«, kaže Rotim.

Beograd, 15. ožujka

Kaže, najvažnije je imati kontakte na terenu, dobre odnose s ljudima, znati koga se može pitati, znati napraviti balans.

Distanca i balans

Igor se u program HRT-a javljalo s mnogih kriznih područja, pa je tako 15. ožujka bio i u Srbiji na velikim studentskim prosvjedima.

»Uključio sam se u program u trenutku kada je oko mene 50.000 ljudi bilo u potpunoj šutnji. A ja se moram u toj tišini javiti u program, govorio sam tiho i ljudi su shvatili da je to moj posao, da se moram javiti. I onda se dogodio onaj huk. Poslije smo shvatili da je na ulicama bilo 300.000-400.000 ljudi. Osjećaj je to koji se ne može prepričati. Ili: kada je počeo rat u Ukrajini, drugi dan smo se javljali sa slovačko-ukrajinske granice gdje su već krenule kolone izbjeglica. Pratili smo tu humanitarnu katastrofu, ljude koji idu potjerani ratom misleći da će to trajati mjesec-dva i da će se vratiti kući. U proljeće 2020. izvještavao sam s grčko-turske granice kada su Turci potjerali migrante prema Grčkoj, pucali na njih. Pratio sam mirnu reintegraciju Podunavlja. Kasnije shvatiš da su to neki povijesni događaji društva, država u kojima se to događalo«, kaže Rotim.

Izdvaža u razgovoru 2015. godinu kada su se na Tovarniku stvorile kolone migranata.

»Nismo znali tko su, odakle dolaze, što hoće ovdje, a onda ih je u sljedećih mjesec dana preko kukuruza prema Mađarskoj prošlo 300.000. Bio sam urednik TV centra HRT-a u Osijeku, istoga dana u Tovarniku smo zakupili prostor u bivšem dućanu, napravili improvizirane montaže, improvizirani studio i tamo proveli mjesec dana. Dočekali smo i ispratili preko granica to more ljudi. Tu nisam radio

kao novinar već kao neka vrsta programskog producenta. To je nešto na što sam ponosan jer smo za tjedan dana napravili devet sati živog programa. Govorim o informativnim javljanjima, gdje jedno javljanje traje oko dvije minute. To je nešto na što sam ponosan, a što nije neka reportaža koju sam ja potpisao kao autor«, kaže Igor.

Cijeli novinarski posao je u tome upakirati neki događaj u minutu-minutu i pol do dvije minute.

Šabac, poplave 2014.

»Pratio sam suđenje **Zdravku Mamiću**. Traje 10 godina, svaki ponedjeljak, utorak godinama su redovito rasprave. Prije ovog razgovora pratio sam to suđenje i od tog svog kupusa trebao sam napraviti vijest sa slikom koja ima izjavu od 20 sekundi. Ročište je trajalo četiri sata, milijuni eura, transferi, ugovori offshore kompanije i vi trebate složiti u 20 sekundi vijesti i 20 sekundi izjave. To je najteže. Ili javljanje s prosvjeda studenata iz Kragujevca i Beograda. U dvije minute moram kazati što je tu najvažnije. Ima 15 stvari, a ja mogu reći 3-4. I to je moj posao, da toliko uprostim, da stvarno budem siguran da sam rekao ono što je najvažnije. Stotinu stvari što sam htio reći ne stignem, ali zato krenete po važnosti i tri-četiri stvari možete prenijeti, a televizijski gledatelj ne može više ni upamtiti. Iz mora informacija, dezinformacija najteže je izvući ono najvažnije«, kaže Rotim.

Sve ove godine ostao je vjeran televizijskom novinarstvu. Svjestan je da u doba interneta televizija gubi utrku, ali kaže u trenucima velikih turbulencija, velikih događaja svi se okreću televiziji.

»Čarobna je to priča, kada imate dobrog snimatelja, dobru priču, dovoljno vremena za pripremu, mene to ispunjava. Ta magija koja traje 2-3 minute dok je u eteru i onda nestane praktički zauvijek jer iz arhiva to više nitko ne povlači. Odeš kući sretan, sutradan zaboraviš i kreće novi, puno drugačiji dan. Svoje priloge montiram sam, ali

kako je televizija slika, uz novinara autor priloga u jednakoj mjeri je i snimatelj. Mjerenja koja je radio BBC pokazala su da je utjecaj na gledatelja 80 posto slika, 15 posto ton i pet posto novinarski off. Jeste da ja kao novinar to sve moram posložiti, a snimatelj je taj koji mora sve snimiti da bi se uklopilo u neku priču«, kaže Igor.

Zadaća novinara je da u svim situacijama ostane pribran, objektivan, nepristran. Ali to nije uvijek lako.

»Na svim školama i radionicama uče nas da kao novinar moraš biti objektivan, da ti nisi dio te priče. Možda sam dio neke stare škole, ali ja stvarno mislim da je to izuzetno važno. Ako ja u izvještavanju nekog novinara mogu prepoznati njegova osobna stajališta, onda po meni taj novinar nije dobar. Ima velikih razvikanih novinara koji zastupaju jednu stranu, ali mislim bez obzira kakva bila situacija mora postojati, ma koliko bilo nepopularno, nekakva distanca, balans. Istina, nekada je teško zadržati neku distancu kada znate da bi moralo, trebalo napraviti nešto drugačije«, objašnjava Igor.

Povratak kući

Kao novinar u Beogradu je proveo toliko vremena da su za njega mislili da je dopisnik HRT-a iz Beograda.

Montirao je neke od priloga na RTS-u i kaže znalo se dogoditi da montažerke ne žele razgovarati s njim jer im se nije sviđao tekst koji je čitao. Kaže, u nekim situacijama skidali su s kamera obilježja HRT-a.

»Bilo je to u Lazarevu kada su uhitili Ratka Mladića. U tom Lazarevu dan prije napadnuta je ekipa RTS-a. Mi smo došli drugi dan s *Reutersom*, obje ekipe bez obilježja, a morali smo bježati iako nisu znali tko smo«, kaže Igor i dodaje da zdravog opreza nikada nije na odmet, ali niti jedan incident njegova ekipa nije do sada doživjela.

Radio je priloge o Hrvatima u Subotici, Srijemu, Petrovaradinu, Novom Sadu, Beogradu.

»Žao mi je hrvatske zajednice koja je u užasno teškom položaju u Srbiji. Dugo smo čekali da se odnosi između Zagreba i hrvatske zajednice u Vojvodini poboljša. Je li se on posljednjih godina poboljšao? Vjerujem da jeste. Ima li još prostora za napredak? Mislim da ima. I u Zagrebu može bolje, a mislim da hrvatska zajednica može biti bolje organizirana i jedinstvenija da bi taj odnos bio bolji«, kaže Rotim.

»Nikada iz Subotice s nekog snimanja nisam otišao a da ne prođem kroz ulicu u kojoj sam živio i odrastao. Kada sam odlazio, nisam znao da odlazim zauvijek. Imam u Subotici još dragih prijatelja. Dolazim, ali ne često koliki bih želio«, kaže na kraju razgovora Igor.

Z. V.

Iznošeni dresovi

Nije prošlo puno vremena od prikupljanja potpisa za sazivanje zborova građana (u daljem tekstu: ZG), tek nekih mjesec dana, a »legitimni« predstavnici pojedinih mjesnih zajednica (u daljem tekstu: MZ) pokazali su svoje pravo lice. Naime, kako piše portal *Subotičke.rs* – a nitko iz spomenute MZ do sada to nije demantirao – stanovnici Malog Bajmoka, unatoč ranijem dogovoru, nisu početkom ovoga tjedna mogli održati ZG.

»Neposredno pred zakazani sastanak, predstavnici MZ ne samo da nisu dozvolili ulazak u prostorije, već su i zaključali kapiju dvorišta, onemogućavajući građanima čak i pristup otvorenom prostoru. Paradoksalno, kako naglašavaju stanovnici ove mesne zajednice, taksisti i dalje imaju

nesmetan pristup i ključeve od MZ, a bilo im je eksplicitno zabranjeno da pomognu građanima otključavanjem kapije, tvrde okupljeni«, tvrdi se u tekstu spomenutog portala.

Čime su to predstavnici MZ Mali Bajmok, a nešto ranije – kako neslužbeno saznajemo i MZ Palić – zaslužili da im se legitimitet piše pod navodnicima? Prije svega zbog toga jer je riječ o njihovom poprilično slobodnom tumačenju pravnih sitnica kakve su, primjerice, pojam vlasništva ili pak poštovanja Statuta Grada. Način na koji je portal *Subotičke.rs* opisao događaj nedvosmisleno ukazuje na to da predstavnici MZ Mali Bajmok zgradu u kojoj se ona nalazi doživljavaju kao svoje vlasništvo, a za čuvare imaju – kako se vidi iz dvije citirane rečenice – ovlastili su taksiste (!), uručujući im, poput batlerima, ključeve da ju čuvaju dok su gazde na odmoru. Kada je, pak, o Statutu Grada riječ, predstavnici MZ Mali Bajmok ili ga ne znaju ili ga, što je vjerojatnije, u ovom slučaju ne poštuju jer je istim tim Statutom (o čemu smo ranije već pisali) predviđena mogućnost da stanovnici održe ZG ako prije toga ispune određene uvjete. A ako je točno ono što piše u

spomenutoj informaciji (da je ranije dogovoren ulazak u prostorije MZ), onda se u ovu vlasničko-pravnu priču uvodi i detalj po kom se razlikuje koga se drži za riječ a koga za rogove. Spomenuti nesporazum, da upotrijebimo najblažu moguću riječ za ovu svinj..., poprilično precizno je definirala jedna stanovnica Malog Bajmoka riječima »ako nas ne poštuju kao građane, što nam onda preostaje?«.

Stvarno, što im onda preostaje? Najavljena žalba »nadležnim institucijama« (Gradska uprava, koja je upoznata s ovim slučajem)? Da, to bi zaista imalo smisla jer je riječ o višoj instanci koja snagom svog položaja može utjecati na samovolju svojih podređenih. Ali... kao i kada je riječ o mnogo većim problemima – poput onih o odnosu policije, tužiteljstva ili sudstva spram običnih građana i onih malo »običnijih« – ima tu jedan sitan detalj koji u startu baca sumnju i na ishod buduće žalbe građana Malog Bajmoka: rukovodstvo MZ-a i Gradska uprava igraju u istim dresovima, a tako je – bar za sada – i kada je riječ o višim razinama vlasti.

Kako se onda može tumačiti ovakav vid iskazane samovolje i bahatosti predstavnika MZ Mali Bajmok? Vjerojatno na dva načina. Prvi bi bio da su zbog vremena provedenog na »funkcijama« zaboravili svoje osnovno poslanje i na taj način pokazali da su izgubili svaki vid komunikacije sa stvarnošću osim u trenutcima pred izbore kada poput prosjaka kume, mole i upaljačima i olovkama podmićuju svoje susjede da glasaju baš za onu listu na kojoj se nalaze njihova imena. Drugi je ipak više vjerojatan. Kako su i predstavnici MZ Mali Bajmok tek obični ljudi, zacijelo im je na svakodnevnom raspolaganju širok izvor informacija poput *Informera*, *Pinka*, *Happyja*, *Srpskog telegrafa*, *Večernjih novosti*, *Politike*... pa čak i RTS-a, čiji se voditelji, novinari, sugovornici ili gosti naprosto natječu u odgovoru na pitanje jesu li antisrpska i teroristička mladež u Srbiji samo ustaše ili su čak i fašisti i nacisti? Da ne bude greške, najbolje da su i jedno i drugo i treće. E, ako se nakon takvih informacija malo odgrnu zavjese na prozorima da bi se vidjelo što se događa na ulicama, pa onda utiša ton i pogled usmjeri na izraz lica i gestikulaciju Božanskog, prvo što na um pada je najobičniji ljudski – strah.

Da, moguće da je ta primarna emocija generator prividne nedodirljivosti koja bar u glavi, bar na tren, raspršuje strašne slike ulaska građana u prostorije MZ Bogatić ili pak one od prije nekoliko dana kada je dekan novosadskog DIF-a doživio sramotu kakvu su prije njega doživjeli i predstavnik Gradske uprave u Obrenovcu ili gradonačelnik Kraljeva. Jer iza tih slika lako se može zamisliti i košmar o kompletnoj zamjeni dresova. U prugaste.

Z. R.

Knjiga *Djetinjstvo koje ne poznaješ* predstavljena u Sonti

Priče koje spajaju generacije

Knjiga čitateljima nudi 25 zanimljivih i bogato ilustriranih priča. U prvom dijelu *U vrtu Beskrajno zeleno* likovi su životinje i biljke dok drugi donosi storije iz autoričina sonćanskog odrastanja

U nakladi NIU *Hrvatska riječ*, u ediciji *Vjeverica*, krajem prošle godine objavljena je knjiga priča za djecu *Djetinjstvo koje ne poznaješ* Ruže Siladev. Kako je autorica Sonćanka, knjiga je nakon Sajma knjiga u Novom Sadu, prošloga tjedna (25. travnja) predstavljena u Sonti, u mjesnom Domu kulture. Teta Ruža, kako je tamošnja djeca znaju, upoznala je publiku s time kako su nastajale ove priče, kao i gdje je pronalazila inspiraciju, uz čitanje ulomaka iz knjige.

Od vrta do sokaka

»Još 2012. godine većina ovih priča bila je završena, ali sam nastavila pomalo pisati. U pitanju su događaji iz djetinjstva koji su mi se zadržali u pamćenju i to sam prenijela da djeca vide. To je drugi dio knjige, dok su u prvom *U vrtu Beskrajno zeleno* priče o životinjama i biljkama koje se nalaze u svakom vrtu, na ulici – beskrajno zeleno, jer su naši sokaci sada zeleni, a kad sam ja bila dijete, to nije bilo tako. Bilo je duda, svud je bio prah, zimi snijeg, nije bilo trave, jer kad prolaze domaće životinje poput krava, ovaca i svinja, tu nije bilo šanse da

opstane ni jedna biljčica, a sad je sve zeleno i uređeno», kaže Silađev.

Osim što donosi 25 zanimljivih i bogato ilustriranih priča, knjiga ima i dokumentarni karakter jer govori o odrastanju u prošlim vremenima, spominjući predmete i prakse kojih više nema.

Koordinator naklade NIU *Hrvatska riječ* **Davor Bašić Palković** podsjetio je kako je ovo četvrta knjiga Ruže Silađev koja je svoju prvu i drugu knjigu – *Divani iz Sonte* tiskanu u dva izdanja (2007. i 2008.) i *Šokica pripovida* (2011.) objavila upravo za *Hrvatsku riječ*. Inače, *Divani iz Sonte* prva su knjiga proze na šokačkoj ikavici u povijesti objavljena s lijeve strane Dunava. Ružin angažman na području pisane riječi prepoznat je i u lokalnoj zajednici, o čemu svjedoči nagrada Općine Apatin *24. oktobar* za očuvanje tradicijskih vrijednosti i književnost.

Druženje s Hrckom

U sklopu programa promoviran je i dječji časopis *Hrcko*. Djeca su sudjelovala u kvizu koji je vodila urednica *Hrcka* **Željka Vukov**, a najuspješnija su nagrađena upravo knjigom *Djetinjstvo koje ne poznaješ* te slatkišem. Uz to, u goste im je stigao i *Hrcko*, s kojim su se imali prilike družiti i koji ih je darovao sokićima, čokoladicama i privjescima.

Program je organizirala NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice u suradnji s Osnovnom školom *Ivan Goran Kovačić* iz Sonte. Predstavnici NIU *Hrvatska riječ* ovom su prigodom darovali knjige iz naklade te kuće, uključujući i promovirano *Djetinjstvo koje ne poznaješ*, za potrebe školske knjižnice.

Prisutne je pozdravila i ravnateljica NIU *Hrvatska riječ* **Karolina Bašić**.

»Drago mi je što smo se danas okupili u Sonti da predstavimo knjigu naše drage Ruže Silađev. Posebno mi je drago što smo se okupili u zajednici koja njeguje našu kulturu, jezik i identitet s puno predanosti. Ovu knjigu ćemo rado čitati – ja sam je već čitala svojoj djeci«, rekla je Bašić.

Nastavnica u lokalnoj školi, koja predaje hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, **Tamara Kokai** pozdravila je održavanje ovakvih programa koji, kako je navela, animiraju djecu i obogaćuju kulturni život sela. Dodala je i da djeca s radošću čitaju te sudjeluju u rubrikama časopisa *Hrcko*.

H. R.

Dalmatinske večeri u Subotici

Plovimo zajedno našim morima

Ove godine predstavili su se folklorasi i mješovita klapa KUDŽ-a Filip Dević iz Splita, uz dalmatinska jela (fritule, papaline) i vina

HKC *Bunjevačko kolo* i ove je godine organizirao u Subotici program pod nazivom *Dalmatinske večeri*. Manifestacija ima kulturno-umjetnički karakter, uz promociju gastronomije i turizma Dalmacije, a kulturnu baštinu tog dijela Hrvatske predstavilo je Kulturno umjetničko društvo željezničara *Filip Dević* iz Splita.

Prve večeri, u petak, 25. travnja, na programu u dvorani Centra, bile su dalmatinske pjesme u izvedbi klape KUDŽ-a *Filip Dević*, a domaća potpora bila je Ženska pjevačka skupina *Prelje*. Sutradan, 26. travnja, fokus je bio na folklornim plesovima, a nastupili su folklorasi KUDŽ-a *Filip Dević* s dalmatinskim plesovima te folklorasi domaćeg HKC-a *Bunjevačko kolo*. Posjetitelji su također imali priliku pogledati izložbu fotografija **Radeta Popadića** *Pečat od vremena: Štorija o prisnacu*.

Gosti iz Splita

KUDŽ *Filip Dević* osnovano je 1950. godine. Tijekom proteklih desetljeća u radu Društva sudjelovalo je više od 8.000 članova, koji su njegovali hrvatsku kulturnu baštinu (narodne običaje, folklor, klapsko pjevanje). Plesni ansambl pri KUDŽ-u *Filip Dević* osnovan je 1959. godine i odmah u startu bilježi značajne rezultate. Mješovita klapa *Filip Dević* osnovana je 1978. godine, kako sami kažu, na gotovo spontan način. Putujući po svijetu gore-dolje, članovi muške i ženske klape, kao i momci i cure iz

plesnog ansambla, uvijek bi zajedno pjevali u trenucima opuštanja i sličnim prigodama. Tada su, na nagovor promatrača sa strane, odlučili svoju spontanu pjesmu malo dotjerati, aranžirati i tako je nastala prva ikada formirana mješovita klapa.

Predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin** rekao je kako su svi u *Kolu* ponosni na ovu manifestaciju.

»Mislimo da ova manifestacija ima dušu, jako nam je draga, a i gosti su nam jako dragi. Njima uvijek bude lijepo, kao i članovima našeg društva, jer ovakva druženja i posjeti pomažu jačanju našeg identiteta – bilo da mi idemo drugima u goste, bilo da oni dolaze k nama. Važno je upoznavati baštinu našeg naroda. Održana je izložba, klapska večer, večer folklor, a sve to prati i ponuda dalmatinskih specijaliteta – da ljudi osjete duh Dalmacije iz vremena kad su tamo ljetovali, kao i danas, jer ta povezanost je posebna«, rekao je Cvijin.

Živi mostovi

Gostovanje Splitskana u Subotici podržala je i podružnica Hrvatske matice iseljenika u Splitu. Voditelj te podružnice **Ante Čaleta** istaknuo je uzajamnu ljubav između bunjevačkih Hrvata i Splita.

»Prošle godine su se Tavankučani, zajedno s ustanovama Hrvata iz Vojvodine, predstavili Splitu i Splitsko-dalmatinskoj županiji. To je, bila na neki način, ljubav na

prvi pogled. *Dalmatinske večeri* nastavak su onoga što gradimo – uzajamni odnos u kojem se prvenstveno poštujemo. Poštujemo činjenicu da vi baštinite Panonsko more, a mi Jadransko, i upravo je ta sinergija doprla do srca. A kad nešto dopre do srca – tada je neraskidivo. Hrvatska matica iseljenika kroz svoje programe surađuje s Hrvatima izvan Hrvatske – ja volim reći – kao susretište rasutog hrvatskog bića. Njena splitska podružnica poprilično se aktivirala u kontekstu prezentiranja hrvatske nacionalne manjine u 12 europskih zemalja. Ove godine nam dolaze Hrvati iz Rumunjske u lipnju. To su ti živi mostovi koje smo dužni baštiniti, a onda se iz takvih mostova rađaju ovakve priče. Splitska podružnica Hrvatske matice iseljenika jedan je kamenčić u tom velikom mostu, surađujući sada sa Savezom KUD-ova Splitsko-dalmatinske županije, otuđa jedna široka paleta onoga što ste mogli vidjeti i kroz fotografije, zvuk, ples, a i gastronomiju«, naglasio je Čaleta.

Tajnica Saveza KUD-ova Splitsko-dalmatinske županije **Marijana Botić Rogošić** naglasila je kako svaki dolazak na ove prostore za nju ima posebno značenje.

»Više puta bila sam u Subotici i svaki je put to nekako protkano kulturom. Bila sam više puta na *Dužijanci*, ali i inače sam povezana s KUD-ovima iz ovog kraja, bila sam i u Tavankutu, ali i u Monoštoru, Beregu... Svaki put kada dođem, imam osjećaj kao da se vraćam porodici, meni je stvarno ovdje takav osjećaj. Neko vrijeme nisam bila, sada se osjećam nekako šest puta ispunjenije, jer znam kroz kakve probleme

prolazite, probleme općenito, ali i koliko vrijeme uzima maha. Došli smo s kulturno-umjetničkim programom, donijeli smo i izložbu, došli smo s našom gastronomijom i sve je to vama poznato, međutim ovo što ide nakon programa, u razgovoru s ljudima vi ponovo prepoznate kako među ljudima koji su došli postoji isto ono srce koje su imali i prije 20-25 godina kada sam prvi put bila i da je to još uvijek jedno snažno srce. Ljude to veže«, naglasila je Botić Rogošić.

Među članovima KUD-a *Filip Dević* je **Luka Veić**, pobjednik hrvatskog *Masterchefa* 2023. godine. Upravo je Luka bio zadužen za pravljenje fritula koje su posjetitelji imali prilike probati uz dalmatinsko vino nakon programa prve večeri. Oni koji su propustili Lukine fritule mogli su ga uhvatiti u subotu navečer dok je djelio pozornicu s ostalim plesačima *Devića*.

»Folklor i priča oko kuhanja me je dovela tu. Radimo tradicionalno jelo – fritule, koje dolaze iz Dalmatinske zagore. To je dalmatinsko jelo, inače su ga radili ljudi koji nisu bili imućni jer je dosta jeftino i jednostavno. Potrebno je suho grožđe, brašno, jaja, šećer, jogurt i potom frigamo to tijesto, fritule su trenutačno hit. Bavim se folklorom inače već 10 godina, počeo sam zahvajući obitelji, pošto se više članova bavilo folklorom. Van folkloru, radim ljeti na brodu, zimi imam za sebe svoju firmu, radimo privatni catering, privatne večere, organiziranje radionica i edukacija na raznoraznim područjima u Hrvatskoj«, rekao je Veić.

I. B.

Premijera nove predstave Dramskog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice

Stipanova princeza nasmijala publiku

Nova komedija Marjana Kiša iz života bunjevačkih Hrvata radnju smješta u imaginarni Aldžastan, gdje braća Stipan i Đuka iz Tavankuta odlaze zaprositi vladarevu kćer

Dramski odjel HKC-a *Bunjevačko kolo* priredio je u nedjelju, 27. travnja, subotičku premijeru svoje nove predstave *Stipanova princeza* na sceni Jadrana Narodnog kazališta. Autor teksta i redatelj je **Marjan Kiš**, koji je ujedno i voditelj Dramskog odjela.

U pitanju je nova Kišova komedija iz života bunjevačkih Hrvata, s time što je ovoga puta radnja sa sjevera Bačke preseljena na istok, u imaginarni Aldžastan. Glavni likovi su braća **Stipan** i **Đuka** iz Tavankuta, koji odlaze zaprositi kćer bogatog arapskog vladara, predstavljajući se lažno kao ministri zemlje iz koje dolaze. Susret dvije značajno različite kulture donosi obrte i izazovne situacije, u kojoj junaci jedva izvlače »živu glavu«. Iako se roditeljima Stipan ne sviđa, lijepa princeza odabira ga za svojega supruga, što predstavi osigurava tzv. happy end.

Susret kultura

»Uvijek radim komedije iz bunjevačkog života, no ovaj put je to nešto neuobičajeno. Glavni likovi su dva rođena brata, Stipan i Đuka, koji nisu baš neki veliki radnici, ne znaju kako doći do novca, a malo su ušli u krizu. Onda

pročitaju da prebogat arapski vladar, Kralj pustinje, želi udati svoju kćer, princezu Nadinu, i oni odluče krenuti i zaprositi ju, kako bi riješili svoje financijske probleme. Ali uopće nisu očekivali sve ono što će ih zateći na tom putu i kad stignu tamo. Tako se susreću dvije različite religije, a dolaze i u središte nekih tamošnjih sukoba i suočavaju se s nizom okolnosti na koje nisu računali. Uporni su u svojoj namjeri da zaprosu princezu, ali dožive nekoliko događaja koji im ne idu na ruku, te u jednom trenutku gotovo ne uspiju. No, na kraju ipak zaprosu princezu«, objašnjava Marjan Kiš.

U predstavi igraju: **Darko Berati, Srđan Matković, Dušan Ivić, Julijana Lajić, Anđela Spasojević, Zoltan Baka, Dajana Kiš Đorđević, Adrijana Ivandekić, Nada Tutnjević, Sanela Salihović, Jovana Vojnić Jandrić, Damir Horvatović, Stevan Kostić, Luka Sudarević i Luka Đorđević.**

Devetero debitanta

Inače, u predstavi glumi čak devetero debitanta a jedan od njih je i Darko Berati koji tumači lik Stipana.

»Đuka i ja se kao likovi stalno preplićemo, mi smo kao 'duo fantastico'. Kako ne znamo ništa o kulturi u koju smo stigli, tu nailazimo na niz zanimljivih situacija. Glumiti na bunjevačkom mi je bio izazov, tu su naravno i scenski pokreti, ali uz našeg redatelja, koji je odličan, uspio sam to svladati. Planiram i dalje sudjelovati u projektima ove Dramske sekcije«, kaže Darko Berati.

Jedna od glumica je **Julijana Lajić** koja tumači lik princezine majke.

»Igrala sam i u ranijim predstavama Marjana Kiša, u *Tamburaškom oproštaju*, *Skupštini na čoši*. U ovoj pred-

stavi glumim Kraljicu Majku. Biram između prosaca, sviđa mi se samo jedan ali to nije Stipan«, kaže Julijana Lajić.

Prije Subotice, *Stipanova princeza* igrana na 30. Dani- ma hrvatskog pučkog teatra u Hercegovcu i 1. Putujućim susretima teataru u Hrvatskoj (gdje su dobili dvije nagrade), kao i na zonskoj smotri amaterskih društava Vojvodine u Bačkoj Palanci, gdje su također bili nagrađeni kao i ostvarili plasman na festival FETRA u Jaši Tomiću.

Za one koji nisu bili na premijeri prva repriza predstave najavljena je za 10. svibnja, u HKC-u *Bunjevačko kolo*.

D. B. P.

Kazališna suradnja

Žena himna u Beogradu

Predstava *Žena himna*, po dramskom tekstu **Davora Špišića** koji je ovjenčan prestižnom hrvatskom nagradom *Marin Držić* za najbolje dramsko djelo u 2022., u režiji **Roberta Raponje**, gostovala je u ponedjeljak u Beogradu, u *Bitef teatru*.

Kako je istaknuto u najavi, temelj ove drame čini uzbuđljiv život austrijske i hrvatske spisateljice i pjesnikinje srpskog porijekla **Paule Preradović** (1887. – 1951.), autorice teksta austrijske himne i unuke književnika **Petra Preradovića** koja je, iako je rođena u Beču, djetinjstvo i mladost provela u Puli. Paula je za života objavila nekoliko zbirki poezije i proza, ali je ostala najpoznatija po stihovima *Zemlja planina, zemlja rijeka*, koje je napisala neposredno poslije Drugog svjetskog rata, s kojima je pobijedila u izboru za austrijsku himnu.

Predstava *Žena himna*, koja poseban akcent daje i pitanjima identiteta, nastala je u produkciji baljanskog *Teatra Fort Forno*, u suradnji s Istarskim narodnim kazalištem – Gradskim kazalištem Pula, Hrvatskim narodnim kazalištem iz Mostara, Udruženjem *Intermezzo* iz Sarajeva, a pod pokroviteljstvom Austrijskog kulturnog foruma u Zagrebu.

H. R. / Foto: Promo

Trgovinski rat SAD – Kina: od 2018. do danas (III. dio)

Trumpove carine ugrožavaju europsku ekonomiju

Dok Europa čeka ishod pregovora, poslovni svijet s obje strane Atlantika ostaje u napetosti, nadajući se kako će prevladati razum i da će dvije ekonomije ipak izbjeći puni trgovinski sukob. EU nastoji pronaći ravnotežu između zaštite svojih ekonomskih interesa i održavanja stabilnih transatlantskih odnosa

Trgovinske napetosti između Sjedinjenih Američkih Država i Europske unije, koje su počele još 2018. godine za vrijeme prvog predsjedničkog mandata **Donalda Trumpa**, ponovo su eskalirale nakon njegovog povratka na predsjedničku poziciju 2025. godine. Posljednje najave uvođenja visokih carina na europske proizvode prijetile ozbiljno narušiti ekonomiju EU-a, a stručnjaci izražavaju sve veći strah od negativnih posljedica na ključne izvozne sektore i gospodarstva europskih zemalja.

Novi val carina i njihove posljedice

U travnju 2025. godine Trumpova administracija najavila je široki spektar carina od 10% do 25% na gotovo sve uvozne proizvode iz Europske unije. Najviše pogođeni bit će sektori automobilske industrije, čelika, aluminija i farmaceutskih proizvoda, koji zajedno čine gotovo polovicu europskog izvoza u SAD. Ova vijest izazvala je snažne reakcije diljem Europe jer tržište SAD-a predstavlja jedno od najvažnijih izvoznih tržišta za EU. Europska komisija iznijela je podatak kako je samo tijekom prošle godine ukupan izvoz EU-a u SAD iznosio gotovo 500 milijardi eura. Prema procjenama instituta Bruegel, uvođenje novih carina moglo bi smanjiti europski izvoz u SAD za čak 1,1%, što u apsolutnim brojkama iznosi gotovo 5,5 milijardi eura manje prihoda za europske kompanije. Njemački proizvođači automobila kao što su *Volkswagen*, *BMW* i *Mercedes-Benz* nalaze se na prvoj liniji pogođenih kompanija. Automobili i autodijelovi čine gotovo 10% ukupnog izvoza EU-a u SAD, što znači da bi nove carine od 25% mogle rezultirati velikim gubicima u prodaji te smanjenjem proizvodnje u Europi.

»Tržište SAD-a ključno je za europsku automobilsku industriju. Povećanje cijena zbog novih carina dovest će do znatno manje konkurentnosti naših proizvođača, smanjenja izvoza i potencijalnog zatvaranja proizvodnih pogona u Europi«, izjavio je **Dieter Kempf** iz njemačkog Udruženja industrijalaca (BDI).

Malte Lohan, izvršni direktor Američke gospodarske komore pri EU, smatra kako neizvjesnost vezana uz bu-

duće trgovinske odnose može trajno oštetiti gospodarski rast u Europi.

»Ne radi se samo o neposrednom gubitku prihoda, trgovinska nesigurnost smanjuje investicije, ograničava inovacije i u konačnici može dovesti do ozbiljnog ekonomskog usporavanja diljem Europske unije«, naglašava Lohan.

Analitičari instituta Bruegel dodaju da bi, dugoročno gledano, trgovinski rat između EU-a i SAD-a mogao rezultirati gubitkom tisuća radnih mjesta u industrijama najviše pogođenim novim carinama. Najava carina odrazila se gotovo odmah na financijskim tržištima. Europski burzovni indeks STOXX Europe 600 zabilježio je pad od gotovo 1%, dok je vrijednost eura neočekivano skočila, što dodatno otežava situaciju europskim izvoznicima. Prema procjenama analitičara *Reutersa*, jačanje eura za 10% od početka ožujka dodatno smanjuje konkurentnost europskih proizvoda u SAD-u. Europske kompanije izrazile su zabrinutost zbog mogućih smanjenja poslovanja u SAD-u, navodeći kako će carine

negativno utjecati ne samo na direktne izvoznike već i na dobavljače diljem Europe koji sudjeluju u proizvodnji dijelova za američko tržište. Kao odgovor na najavljene carine, Europska komisija je objavila kako priprema uvođenje recipročnih carina od 25% na američke proizvode u vrijednosti od oko 21 milijarde eura. Ova mjera obuhvatila bi niz proizvoda, uključujući poljoprivredne proizvode, tekstil i industrijske strojeve.

Ipak, nakon što je američka administracija odlučila odgoditi primjenu nekih od carina za 90 dana, predsjednica Europske komisije **Ursula von der Leyen** izjavila je kako je EU spremna privremeno suspendirati svoje protumjere te dati šansu diplomatskim pregovorima.

»Vjerujemo da je još uvijek moguće pronaći rješenje koje će biti prihvatljivo za obje strane, ali jasno smo poručili da ćemo reagirati odlučno ako američke carine stupe na snagu bez dogovora«, rekla je Ursula von der Leyen.

Banke upozoravaju: trgovinske tenzije povećavaju rizik od recesije

Na uvođenje novih Trumpovih carina reagirale su i velike europske banke, upozoravajući da bi eskalacija trgovinskog sukoba mogla dovesti do povećanog rizika od recesije. Europska središnja banka (ECB) odmah je izrazila zabrinutost zbog mogućeg dodatnog povećanja inflacije i smanjenja ekonomske aktivnosti u eurozoni. Analitičari *Deutsche Banka* predviđaju kako bi produbljivanje trgovinskog sukoba moglo izazvati rast kamatnih stopa i pogoršati uvjete kreditiranja za europske kompanije.

»Ako se carine prošire i trgovinske napetosti nastave, mogli bismo ući u značajno usporavanje ekonomskog rasta krajem 2025. godine«, rekao je ekonomist *Deutsche Banka* **Mark Wall**.

Slična upozorenja iznijela je i banka *JP Morgan*, ističući kako bi neizvjesnost mogla natjerati tvrtke na odgodu investicija, što bi negativno utjecalo na ekonomski oporavak Europe.

»Tržište kapitala već pokazuje znakove povećane nestabilnosti, a banke će biti vrlo oprezne u odobravanju novih kredita ako se situacija dodatno pogorša«, izjavio je analitičar *JP Morgana* za Europu **David Mackie**.

Europske banke sada pažljivo prate razvoj situacije, pripremajući se za moguće negativne scenarije, dok istovremeno apeliraju na političke lidere da brzo pronađu kompromis kako bi se izbjegle veće gospodarske posljedice.

Hoće li Europa izdržati trgovinski udar?

Uvođenje novih carina od strane Trumpove administracije predstavlja značajan izazov za trgovinske odnose između EU-a i SAD-a. Iako su kratkoročni učinci na europsko gospodarstvo ograničeni, dugoročna neizvjesnost i potencijalni pad izvoza ključnih sektora mogli bi imati ozbiljne posljedice. Europski stručnjaci upozoravaju kako novi trgovinski rat dolazi u vrijeme kada se Europa još uvijek oporavlja od prethodnih ekonomskih kriza, uključujući posljedice pandemije covid-19 i inflatornih pritisaka izazvanih ruskom invazijom na Ukrajinu. U konačnici, većina analitičara slaže se kako je za Europu ključno pronaći stabilno trgovinsko rješenje s SAD-om kako bi se izbjegli dublji ekonomski poremećaji. Sljedećih nekoliko mjeseci bit će presudno u definiranju daljnjeg smjera odnosa između dviju najvećih ekonomskih sila svijeta.

»Europska unija mora biti spremna na različite scenarije. No, ključno je ostati otvoren za pregovore, jer novi trgovinski rat u ovom trenutku nije u interesu ni Europe ni Sjedinjenih Država«, zaključuje analitičar *Bloomberg Economicsa* **Tom Orlik**.

Dok Europa čeka ishod pregovora, poslovni svijet s obje strane Atlantika ostaje u napetosti, nadajući se kako će prevladati razum i da će dvije ekonomije ipak izbjeći puni trgovinski sukob. EU nastoji pronaći ravnotežu između zaštite svojih ekonomskih interesa i održavanja stabilnih transatlantskih odnosa.

Ivan Ušumović

Izvori: *Deutsche Bank, JP Morgan, Reuters, Bloomberg, Euronews, Europska komisija.*

**HRVATSKO
KULTURNO-UMJETNIČKO-PROSVJETNO DRUŠTVO
„STANISLAV PREPEK”
NOVI SAD**

**Vas poziva
da svojom nazočnošću uveličate**

**MANIFESTACIJU
„PREPEKOVO PROLJEĆE 2025.”**

**Amfiteatar, SPENS
subota, 10. svibnja 2025. u 19 sati.
Ulaz slobodan.**

Blagoslov žita na Markovo

U znaku vjere, rada i zajedništva

U ozračju vjere bunjevački Hrvati započeli su svoju žetelačku svečanost – *Dužijancu*, tradicionalnim blagoslovom mladog žita na blagdan svetog Marka, 25. travnja. Ovaj običaj, duboko ukorijenjen u identitet naroda, svake godine nanovo povezuje čovjeka, zemlju i Boga u svetome savezu rada i plodnosti.

U Đurđinu, u crkvi svetog Josipa Radnika, svečanu misu predvodio je umirovljeni kotorski biskup **Ilija Janjić**, uz suslavlje svećenika **Franje Ivankovića**, **Andrije Anišića** i župnika **Daniela Katačića**. Okupljeni vjernici uputili su zajedničke molitve za blagoslov polja, dobar urod i zaštitu svih onih koji mukotrpno rade na zemlji.

»Drago nam je da smo započeli ovogodišnju *Dužijancu* na ovako lijep i svečan način ovdje u Đurđinu i obavili blagoslov njive. Posebno nam je drago što je s nama bio biskup Janjić, i neka doista, onako kako smo molili na misi i ovdje u blagoslovu, to tako i bude – da nam zemlja

obilnim rodом urodi, Bogu na slavu, prije svega na radost i korist, i da tako i *Dužijancu* proslavimo«, kazao je predsjednik UBH-a *Dužijanca* mons. Andrija Anišić.

Nakon mise održan je blagoslov polja na kojem će u srpnju biti priređeno tradicionalno *Takmičenje risara*. Član Predsjedništva UBH-a **Miroslav Kujundžić** pozdravio je okupljene te predstavio ovogodišnjeg bandaša i bandašicu **Tomislava Ivankovića** i **Mariju Dulić**, mlade koji će, nošeni ponosom i dostojanstvom, predstavljati duh *Dužijance*. Ujedno je najavio i projekt izgradnje sjenice u Đurđinu s kapacitetom do 200 osoba.

Po završetku blagoslova vjernici su, u skladu s običajem, ubrali struke mladog, zelenog žita i ponijeli ih svojim kućama. Kako je istaknuto, blagoslov mladog žita na Markovo jedno je od svjedočanstava duhovne i radne povezanosti bunjevačkih Hrvata sa zemljom.

I. U.

Tragovi hrvatskih kipara u Srbiji (IV.)

Pallavicinijev spomenik Jovanu Nenadu

Monumentalni radovi Pallavicinija na tlu Srbije su spomenik Jovanu Nenadu u Subotici iz 1927., potom kralju Petru I. u Pančevu iz 1932. i spomenik Karađorđu u Topoli iz 1938. godine

Zajednički kalendar manjinskih hrvatskih institucija u Srbiji za 2025. godinu prikazuje odabrana djela hrvatskih kipara u Srbiji koja pripadaju segmentu javne spomeničke baštine. Svakog mjeseca u tjedniku *Hrvatska riječ* predstavljamo spomenuta djela. U travnju je predstavljen spomenik Jovanu Nenadu u Subotici, rad kipara podrijetlom iz Dalmacije, **Petra Pallavicinija** (1887. – 1958).

Spomenik u Subotici

Gradska uprava Subotice odlučila je tijekom 1927. obilježiti četiri stoljeća od smrti **Jovana Nenada Crnog**, samozvanog cara koji je poginuo 1527. godine u selu Tornjoš tijekom sukoba s ugarskim vlastelinom **Valentinom Terekom**. Subotica i Segedin bili su središte teritorija pod

kratkotrajnom kontrolom Jovanove vojske nakon Mohačke bitke 1526. a koje je uključivalo dijelove današnje Vojvodine, Mađarske i Rumunjske.

Povjesničar **Aleksa Ivić**, profesor Pravnog fakulteta u Subotici inicirao je podizanje spomenika i formiranje odbora za proslavu čiji je predsjednik bio **Mijo Mandić**. Za kiparske radove je angažiran **Petar Pallavicini**, tada profesor na beogradskoj Umjetničkoj školi. Spomenik je svečano otkriven 27. studenog 1927. godine, uz prisustvo **Kneza Pavla**, na trgu između Gradske kuće i Narodnog kazališta (današnji Trg slobode) te su ga blagoslovili svećenici **Marko Protić** i **Blaško Rajić**. Na trgu se od 1899. do 1918. godine nalazio obelisk od sivog mramora visine deset metara na čijem se vrhu nalazila figura mitske ptice Turul s raširenim krilima. Postavljen je 1899. kao spomen na bitku kod Kapunje iz 1849. godine a izabrana lokacija nalazila se ispred tadašnje Pučke kasine (današnji objekt Gradske knjižnice). Po dolasku novih vlasti 1918. godine s obeliska je uklonjena ptica, postament je dobio natpis *13. novembar 1918.*, ali vremenom je i ovaj obelisk uklonjen.

Spomenik je izveden kao piramidalna skulpturalna kompozicija koju čine tri figure postavljene na kameno postament. Pri izradi spomeničkih figura korišten je mramor iz Carrare dok je za postament korišten granitni kamen. Na najvišem položaju smješten je kip Jovana Nenada koji gleda ka sjeveru a bočno ga flankiraju niže postavljene figure **Subote Vrlića** i **Fabijana Literate**. Vrlić je bio palatin, odnosno rizničar, dok je Fabijan Literata, franjevac iz Iloka, služio kao emisar Jovana Nenada. Osnovu spomenika čini trostepeno podnožje, potom slijede dva pravokutna monolita na kojem je postavljen središnji postament za kip Jovana Nenada. Car je prikazan u ratnoj opremi s mačem, Subota Vrlić drži u lijevoj ruci model subotičke tvrđave a desnom pridržava štit s grbom Kraljevine SHS. Fabijan Literata u desnoj ruci drži pero, a u lijevoj knjigu. Izvorno je na spomeniku stavljen natpis latinicom *Jovan Nenad, niger homo, 1527-1927* te ćirilicom *Tvoja je misao pobedila*. Pri obnovi spomenika 1991. godine latinični natpis je izostavljen te su ćirilskim slovima ispisana imena ličnosti, dok je kod Jovana Nenada u donjem dijelu postamenta obnovljen natpis *Tvoja je misao pobedila*. Natpis *niger homo* (lat. crni čovjek) nije obnovljen, iako ima svoje povijesno opravdanje u narodnoj predaji i historiografiji, dok je motivacija za prethodni nejasna, s obzirom na činjenicu da Jovan Nenad nije ostavio za sobom pisane tragove te upućuje na naknadno ideološko učitavanje vojvođanske srednjovjekovne povijesti i Jovana kao preteče Srpske Vojvodine. Može se zaključiti kako je tadašnja subotička gradska vlast (pa

Spomenik Jovanu Nenadu u Subotici

i ona sedamdeset godina kasnije) postavljanjem spomenika djelovala sukladno tadašnjoj službenoj ideologiji pa i »duhu vremena« ponavljajući arhetip o »vitezu junaku« – povezujući tako suvremeni političko-društveni kontekst s poviješću posredstvom ideološke podloge koja se traži u srednjovjekovlju.

Spomenik je 1941. po dolasku okupacijskih vlasti uništen dok su figure obezglavljene. Gipsani originali, koje je Gradski senat otkupio od Pallavicinija, sačuvani su u Gradskom muzeju te su poslužili prilikom restauracije. Naime, u studenom 1990. godine delegati subotičke skupštine općine prihvatili su prijedlog tadašnjeg KUD-a *Bunjevačko kolo* da se uz *Spomenik srpskim vojnicima oslobođiocima* (preko puta Tehničke škole *Ivan Sarić*) i poprsje **Miroljuba Evetovića** kod katedrale, vrati i spomenik Jovanu Nenadu. SKC *Sveti Sava*, također angažiran u podršci ovoj inicijativi, putem peticije prikupio je nekoliko tisuća potpisa čime se ušlo u proceduru povratka spomenika. **Sava Halugin**, subotički kipar, obnovio je figure koje su se godinama nalazile u dvorištu Moderne galerije *Likovni susret*, izrađeni su i novi kubusi postamenta na osnovu arhivske dokumentacije te je spomenik vraćen na Trg slobode 1991. godine.

Druga djela u Srbiji

Prilikom ukrašavanja prostora Narodne skupštine 1936. godine Pallavicini je angažiran na izradi figura smještenih u centralni hol, radi se o personifikacijama *Zanatstva* i *Pomorstva*. Njegovi monumentalni radovi u

Srbiji su i spomenik kralju **Petru I.** u Pančevu iz 1932. i spomenik Karađorđu u Topoli iz 1938. godine.

Za spomenik kralju Petru I. u Pančevu Pallavicini je zapravo dobio drugu nagradu na natječaju, prvonagrađeni je bio **Toma Rosandić**, a treće mjesto dobio je **Frano Kršinić**. Nije poznato uslijed čega je došlo do izmjene te je postavljeno Pallavicinijevo rješenje. Natječaj je raspisan početkom ljeta 1932., kamen temeljac položen je 29. rujna a spomenik je svečano otvoren 1. prosinca iste godine, na godišnjicu osnivanja Kraljevine SHS. Lokacija spomenika nalazila se na tadašnjem Trgu Kralja Petra u neposrednoj blizini Minoritskog (franjevačkog) samostana i crkve Karla Boromejskog. Konjanička skulptura bila je postavljena na visokom postamentu, kralj je bio predstavljen u generalskoj uniformi s kalpakom na glavi. Na stranama postolja nalazili su se reljefi s prikazima srpskih vojnika i figura oslobođenog roba s asocijacijom na priključenje Vojvodine kraljevini. Spomenik je uklonjen početkom Drugog svjetskog rata od strane okupacijskih vlasti.

Karađorđev spomenik u Topoli predstavlja također veliko Pallavicinijevo ostvarenje koje međutim ne donosi ništa novo u umjetničkom aspektu. Vožd je prikazan dostojanstveno ali i statično, a reljefne figure u podnožju odišu klasicizmom.

Pallavicini je izradio i više nadgrobnih spomenika na Novom groblju u Beogradu, među ostalim, slikaru **Stevanu Todoroviću** (1925.) te književnom kritičaru **Marku Caru** (1953.).

Život i opus

Petar Pallavicini (Korčula, 1887. – Dubrovnik, 1958.) nakon osnovne i građanske škole izučavao je kameno-rezački zanat kod korčulanskog majstora Radice. Glas o njegovom talentu brzo se proširio, te mu je tajnik tadašnje Korčulanske općine **Jozo Baričević** omogućio stipendiju Zemaljskog odbora za njegove studije. Pallavicini odlazi na kiparsko-klesarsku školu u Horžicama u Češkoj (1905. – 1909.), potom upisuje prašku Akademiju (1909. – 1912.). U to vrijeme u Pragu se nalazio veći broj studenata i umjetnika iz Hrvatske, koji su gravitirali tamošnjoj Akademiji na kojoj je **Vlaho Bukovac** bio profesor od 1903. do 1922. godine. Upravo zahvaljujući zauzimanju Vlahe Bukovca povjerenja mu je izrada spomenika pravniku **Baltazaru Bogišiću** u Cavtatu 1913. a iduće godine na apsolutnoj izložbi u Beču nagrađen je za portret pravnika i političara **Ljube Leontića**. Prvi svjetski rat je proveo u Češkoj u tzv. Vojno-građevinskom odjelu koji je brojnim umjetnicima poslužio kao paravan i zaštita od odlaska na front.

Prvu samostalnu izložbu Pallavicini je imao 1919. u Pragu, potom izlaže u Zagrebu 1920. godine. Naredne godine pristiže u Beograd gdje dobiva posao nastavnika u II. muškoj gimnaziji ali već 1924. godine postaje profesor kiparstva u Umjetničkoj školi gdje ostaje sve do 1937. godine. Škola je tada ukinuta odnosno zamijenjena novosnovanom Akademijom. Bio je i jedan od osnivača umjetničke grupe *Oblik* 1926. godine.

Petar Pallavicini ostvario je brojna djela u različitim materijalima. Uz one osnovne, kamen, bronzu i mramor koristio je i drvo za svoje radove, počevši od manjih figura, poprsja, aktova do spomeničkih skulptura, reljefa, arhitektonske plastike i nadgrobnih spomenika. Isprva je Pallavicini stvarao pod utjecajem **Ivana Meštrovića** (djela *Majka Jugovića* 1915., *Čežnja za osvetom* 1918.), potom je početkom 1920-ih izgradio vlastiti stil. Oblikovao je portrete reduciranih oblika i poetične ženske figure naglašenih vertikalita. Period između dva rata predstavlja zrelo razdoblje njegovog stvaralaštva kada je ostvario većinu svoga opusa u harmoničnim formama i tipičnom stilizacijom (*Portret Rastka Petrovića* 1922., *Don Kihot* 1927.).

Glavna umjetnička strujanja neposredno nakon Prvog svjetskog rata bila su kubizam, fovizam i ekspresionizam. Pallavicini je isticao kako je njegov način rada svojevrsan spiritualizirani kubizam, njegovo viđenje modernih shvaćanja u vezi je s dalmatinskim tradicijama njegovog podneblja gdje su kiparskom tradicijom dominirale romani, gotika i rana renesansa i kojima je on uvijek bio naklonjen. Ženske figure on gradi s osjećajem za formu te istančanim izrazom. Skulpture odišu vedrinom, mirnoćom

ali i dozom melankolije (*Djevojka koja se češlja*, 1937.).

Značajan je i Pallavicinijev pedagoški rad, njegovi učenici stupili su na likovnu scenu 1930-ih godina, a često su nakon njegovog mentorstva odlazili u Pariz na usavršavanja (npr. **Vladeta Piperski**, **Stevan Bodnarov** i drugi).

Nakon Drugog svjetskog rata (kada se s obitelji preselio u Dubrovnik) Pallavicini se polako povlači te smanjuje broj realiziranih radova. Ipak, angažiran je za izradu spomenika u središtu makedonskog mjesta Kavadarci gdje je 1958. godine postavljena brončana kompozicija poznata kao *Spomenik slobodi i revoluciji*. Jedno od najboljih djela koje je stvorio netom prije smrti čine majčin-

ska figura uzdignute ruke koja pridržava ranjenog sina dok joj drugi stoji uz bok. Kompozicija je postavljena na visoki postament i zadržava prepoznatljivi Pallavicinijev rukopis. Spomenik odaje počast lokalnim partizanskim borbama koji su ustali protiv okupacije i ujedno predstavlja spomen na oko pet stotina stanovnika grada koji su poginuli tijekom Drugog svjetskog rata. Svečano je otvoren 7. rujna 1958. na Dan oslobođenja Kavadaraca.

Umirovljeničke dane Petar Pallavicini provodio je uglavnom u Dubrovniku gdje je i preminuo 1958. godine.

Branimir Kopilović

GODINE
NOVOG
PREPORODA

STANISLAV PREPEK

(ŠID, 16. IV. 1900. – PETROVARADIN, 13. II. 1982.)

Program obilježavanja

125. obljetnica rođenja skladatelja,
orguljaša, zborovođe, književnika i knjižničara

16. travnja 2025.

Posjet grobu u 16:45
Novomajursko groblje u **Petrovaradinu**
Sveta misa u 18 sati
crkva Imena Marijina u **Novom Sadu**
Sv. Misu predvodi mons. Josip Ivešić,
generalni vikar Srijemske biskupije

27. svibnja 2025.

Svečana akademija u 19:30 sati
crkva Imena Marijina u **Novom Sadu**

1. lipnja 2025.

Svečana akademija u 19 sati
KPD „Đura Kiš” u **Šidu**

Potpoma:
Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske

organizator:

suorganizatori:

Križevi krajputaši

Novi križ na starom mjestu

U nedjelju Božanskog milosrđa, 27. travnja, blagoslovljen je novi križ koji je na starome mjestu podigla obitelj **Katice i Paje Ivankovića**. Križ se nalazi na Senčanskom putu iza naselja Gabrić, u bikovačkom ataru, a po riječima Paje Ivankovića na ovome mjestu svojedobno je već postojao križ.

»Devedesetih godina prošloga stoljeća na istom ovo mjestu vidio sam drveni križ, prilično oronuo. Na njemu se tad još vidio natpis da ga je podigla obitelj **Kuntiće**. Naime, Kuntićeve salaši bili su naokolo ušoreni. Budući da su brojne obitelji doživjele konfiskaciju imovine, četrdesetih godina prošlog stoljeća, po mome saznanju ni obitelj Kuntiće nije bila toga pošteđena. Zemlja je oduzeta od vlasnika, mladi su se razišli po svijetu, salaši se polako porušili, ali križevi su ostali. Baš tamo gdje su i ponikli. Prošlo je oko 30 godina od moga prvog susreta s Kuntićevim križem, sad mu se vraćam ponovo«, rekao je Ivanković.

U međuvremenu je Kuntićevim nasljednicima država vratila oduzetu imovinu, a naš sugovornik Pajo i njegova surpuga Katica kupili su njivu, a mjesto na kom je nekada bio križ obrasao je u šumicu. Znajući gdje se nalazio križ, Pajo je tako pronašao komad ukopane drvene grede koja je čuvala mjesto nekadašnjeg križa krajputaša.

Bilo je to dovoljno za ideju da se na starome mjestu

podigne novi križ. Tako je danas podignut križ od bijelog kamena da bude, kako je ova obitelj rekla, »ljudima na štovanje, da bdije nad nama i blagoslivlja naš rad«.

Na križu s korpusom danas stoji natpis »Hvaljen Isus! Godina jubileja 2025. hodočasnici nade«, a na poleđini »podiže: obitelj Ivanković«.

Križ je u nazočnosti brojne obitelji Ivanković blagoslovio župnik župe Marija Majka Crkve mons. **Željko Šipek** uz nazočnost vlč. **Franje Ivankovića** i vlč. **Miroslava Orčića**.

Tijekom blagoslova pročitani su i prigodni stihovi koje je svojevremeno napisala **Kata Ivanković** (mama Paje Ivankovića), a koji glase.

KRIŽ NA RAVNICI

Isuse Kriste na svetom križu
Ruke širiš vrh ovih ravni
Spomenik tebi postaviše davno
S ljubavlju i virom naši preci dragi.

Hvala Ti, Kriste za sve milosti!
Križ smo Ti sveti obnovili sad.
Ostani s nama i bdij nad nama,
Blagoslivljaj uvijek nas i naš rad.

Događanja na Bunariću

Organizirana događanja na Biskupijskom svetištu *Gospe od suza* na Bunariću počinju 3. svibnja – prva subota, kada će u 9.30 sati biti molitva krunice, a u 10 sati sveta misa.

Susret mladih na Bunariću

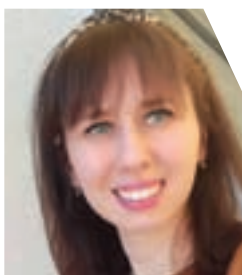
Susret mladih Subotičke biskupije bit će održan 10. svibnja na Biskupijskom svetištu *Gospe od suza* na Bunariću. Početak je u 10 sati, a sve će trajati do 19 sati. Tema susreta je »U nadi radosti«, a predavanje će imati don **Damir Stojić**, a gostuje i katolička karizmatika zajednica *Božja pobjeda*. U slučaju kiše susret će biti u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici. Prijave se primaju u župama, kod župnika.

Katolički malonogometni turnir

Katolički malonogometni turnir ove godine bit će održan 24. svibnja u Đurđinu, a do 5. svibnja su prijave župnih ekipa. Svi zainteresirani mogu se prijaviti kod vlč. **Tomislava Vojnića Mijatova**.

Jerihonsko bdjenje u Subotici

Jerihonsko bdjenje u Subotici u kapelici Crne Gospe kod franjevac bit će uoči svetkovine silaska Duha Svetoga – Duhova, točnije od 31. svibnja do 7. lipnja. Iz programa se izdvaja: 31. svibnja u 18 sati sveta misa – početak bdjenja; 5. lipnja – 21 sat susret žena i 7. lipnja – 00.00 sati – susret muškaraca, u 17 sati Duhovsko bdjenje i u 18 sati sveta misa – završetak bdjenja. Svi oni koji se žele uključiti i zauzeti sat klanjanja pred Presvetim mogu to učiniti putem aplikacije koja je dostupna na društvenim mrežama Molitvene zajednice *Proroci*.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Susret s Uskrsnim

Nakon Isusova uskrsnuća za apostole je nastupilo vrijeme puno izazova. Prvo su uslijedila ukazanja Uskrsloga koja su ih pripremala za ono što ih u budućnosti očekuje. Svaki taj susret bio je ispunjen snažnim emocijama i još snažnijim poukama, koje su na njih morale ostaviti dubok trag, urezati im se u pamćenje tako da do kraja života ne zaborave ono što su čuli i proživjeli. A onda, kada je Isus otišao na Nebo, dolaze teška vremena progona i borbi za Istinu. Apostoli naviještaju Radosnu vijest onako kako je Krist to od njih tražio i ostavio im kao trajnu zadaću. Teška vremena za njih nikada nisu prošla, ali oni ni u jednom trenutku nisu posustali u svom svjedočanstvu za Krista. Jer, susret s Uskrsnim ostavlja toliko snažan dojam na čovjeka da se čovjek mora promijeniti, ne može zaniijekati istinu čak ni kada mu o tome ovisi život. Susret s Kristom za njih je bio zaokret i onda kada ih je susreo hodajući zemljom i naviještajući, a sada taj zaokret dobiva jednu novu dimenziju kada dolazi k njima kao uskrsnuli.

Svjedoci

Djela apostolska svjedoče o tome kako su apostoli nakon što su primili duha svetoga svjedočili za Krista i vršili zadaću koju im je povjerio – da sve narode učine njegovim učenicima. Krenuli su od svog naroda, ali im nije bilo ništa lakše nego kada su izašli izvan granica svoje zemlje. Imali su uspjeha. Snagom Duha koji je u njima svjedočili su tako da su mnogi povjerovali u Krista i željeli se krstiti, no imali su i mnogo neprijatelja upravo zbog svoje vjere i navještaja. Tražili su od njih da se odreknu Krista, da prestanu s navještajem, ali oni to nisu mogli. Nisu jer su susreli Uskrslog. Taj susret učinio ih je svjedocima uskrsnuća, a to je istina koju ne mogu zadržati samo sa sebe,

moraju je proširiti do na kraj svijeta. Nikakvi progoni, mučenja i zatvaranja nisu ih u tome mogli spriječiti, naprotiv: »Oni pak odu ispred Vijeća radosni što bijahu dostojni podnijeti pogrde za Ime«, pišu Djela apostolska (Dj 5,41). Za njih je bila čast što mogu propatiti za Krista, za Istinu.

A mi?

Možemo li se mi staviti u poziciju apostola? Što bismo mi mogli podnijeti za Krista i Radosnu vijest? Jesmo li mi spremni biti širitelji Istine, navjestitelji uskrsnuća? Lako je odgovoriti kako jesmo, kako mi to sve već radimo, ali jesmo li iskreni prema sebi. Jesmo spremni, a crkve su nam sve praznije, spremni smo a nema nam djece i mladih na misi, naši vjeroučitelji nemaju kome biti vjeroučitelji, svjedoci smo Kristovi, a gledamo društvene nepravde držeći se po strani, prolazimo pored siromaha okrećući glavu. Ako bismo sve ovo, i još mnogo toga, željeli promijeniti, morali bismo biti spremni na brojne žrtve radi Imena, kao apostoli, ali nismo spremni. Često zato što nismo uistinu susreli Uskrsloga, jer smo vjernici po tradiciji, njegujemo običaje, rado se prisjećamo kako je vjerovala naša baka. Ali to nije vjera, to je onda folklor. Vjera traži Uskrsloga, želi ga susresti, traži ga gorljivo čvrsto sklopljenih ruku u molitvu. A kada ga pronađe, onda se veseli da ga naviješta, da i druge k njemu privede; onda želi da svatko susretne Krista, da svatko krene za njim putem spasenja. Susret s Uskrsnim i danas mijenja živote i ljude čini svjedocima Kristovim. Ako nemamo u sebi snage za svjedočanstvo, niti volje, ako se bojimo okoline, onda moramo početi od sebe. Prvo mi moramo doživjeti taj snažni susret koji preobražava, pa ćemo moći postati širitelji Radosne vijesti, sretni ako možemo za Ime podnijeti i neku patnju.

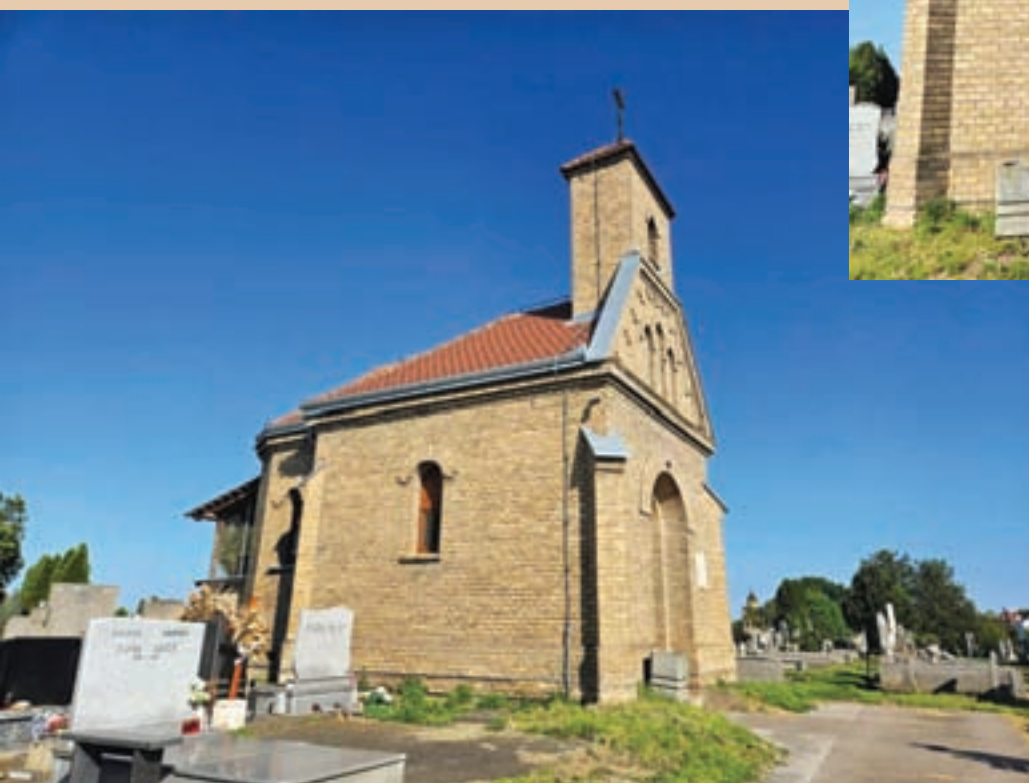
Kapelice – nadgrobni spomenici u grobljima – IX. dio

Najveća i najmanja kapela u Senćanskom groblju

Senćansko groblje je zabilježeno na zemljovidu gradskog geometra **Gabrijela Vlašića** još 1789. godine. Ukopi su na starom groblju prekinuti 1931. godine, a novo je otvoreno nekoliko stotina metara južnije u skladu s odlukom Gradskog vijeća iz 1828., na današnju lokaciju. Svojevremeno je postojao samo jedan ulaz u istočnom dijelu groblja, a kada je otvoreno novo groblje, obitelj **Vojnić Hajduk** dala je podići javni križ na sredini tadašnjeg groblja. Kasnijim proširenjima i uređenjima 1903., 1912. i 1930. godine groblje je dobilo današnju veličinu, a ulaz iz Bajnatske ulice, kao i ograda, izgrađeni su 1912. godine. Groblje se službeno zvalo Groblje sv. Jurja, ali je naziv Senćansko groblje postalo popularnije i sačuvano je do danas. Na Senćanskom groblju nalaze se četiri kapelice i mrtvačnica iz koje se i obavljaju obredi ukopa.

Kapela Bauer

Kapela Bauer nalazi se u središnjem dijelu Senćanskog groblja, odnosno u blizini mrtvačnice. Ovu kapelicu dao je izgraditi **Ignác Bauer** (1835. – 1902.) koji

je bio subotički tapetar, no on sam nije doživio da vidi krajnji izgleda kapelice. Osim graditelja, ovdje su pokopani i drugi članovi njegove obitelji. Kao dokaz da je nekada ovdje bila pokopana obitelj Bauer s desne strane ulaznih vrata stoji natpis: »Na slavu Božju, sagrađena je ova kapela. Ignacza Bauera i njegove supruga Elizabeth rođene Bíró 1902. godine.«, što nam svjedoči da je kapela izgrađena upravo te, 1902. godine.

Ovo je najveća kapela u Senćanskom groblju, sagrađena je od žute klinker opeke, a iznad pročelja nalazi

se zvonik. Kapela je bila posvećena Sv. križu, a kako piše u svom istraživanju **Dezső Csúszó** kapela je nakon Drugog svjetskog rata nacionalizirana. Na prijelazu iz osamdesetih u devedesete kapela je dobila novu funkciju radi potreba u ovome groblju, te je preuređena u rashladnu komoru. Kapela je u vlasništvu javnog komunalnog poduzeća *Pogrebno* koje o njoj i skrbi. Kapela danas ima nov krov, PVC stolariju, oluke, te dozidan dio za klima uređaje. Nigdje se posebno ne ističe i nema svoju upotrebnu vrijednost kao kapela.

Kapela Vujković Cvijin

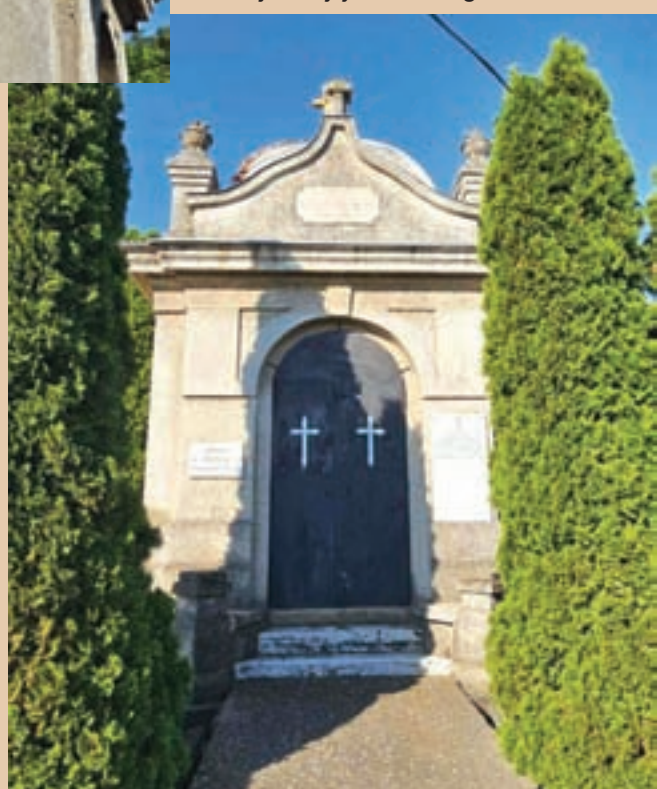
Kapela obitelji **Vujković Cvijin** najskromnija je kapela od sve četiri u Senćanskom groblju. Sagrađena je 1918. godine i to bez prozora, kao mala kapelica spomenute obitelji. Nalazi se u blizu Bauer kapele, a još je bliže mrtvačnici. Za kapelicu

– 2013. godine«. Ove dvije ploče novijeg su vremena, dok iznad ulaznih vrata stoji još jedna ploča, onoga vremena, na kojoj piše: »Obiteljska grobnica Pála Vujković Cvijina«. Sa zadnje strane postoji ulaz iz kojeg se obavljaju ukopi.

Kako u svojim zapisima govori Csúszó, unutrašnjost kapele je bijele boje. Unutra su mramorne ploče, a na njima se mogu pročitati detalji o **Pálu Vujkoviću Cvijinu** i njegovoj supruzi. »Ovdje počiva Pál Cvijin Vujković. Živio je 74 godine i preminuo 12. prosinca 1917. godine. Njegova supruga, Terezija Vojnić Purčar, preminula je 30. travnja 1918. godine. Ovu je grobnicu u znak zahvalnosti sagradio Jakab Vujkovits Cvijin, a građena je od 5. svibnja do 30. kolovoza 1918. godine.«

Također, u unutrašnjosti grobnice stoji natpis da ovdje počiva i magistar Pál Vujković Cvijin, koji je živio 35 godi-

se može reći da je građena u stilu eklektike, odnosno u kombinaciji kasnog klasicizma i neoromanike. Iako najmanja, ima vrlo zanimljiv krov, odnosno ukrase na njemu, a na samom vrhu postavljen je križ. Dva križa nalaze se i na ulaznim vratima. Kapelicu je projektirao i izgradio **Antal Zvekanov**. Na mramornoj ploči s lijeve strane od ulaza stoji natpis: »Kapela obitelji Vujković Cvijin«, dok se desne strane od ulaza stoji: »Ovdje počivaju Josip Vujković Cvijin 1925. – 1998. i njegova supruga Matilda rođ. Gencel 1925.

na i tragično je preminuo 24. studenoga 1944. godine, kao i **Bartul Vujković Cvijin**, rođen 1908., a preminuo 1976. godine, te njegova supruga **Danka**, rođena (1908.) **Markov**, a preminula 1988. godine.

Ova kapelica je u privatnom vlasništvu.

Ž. V.

Korišteni podaci: Povijesni arhiv Subotica, Dezső Csúszó; prof. dr. sc. Géza Czékus

Kirbaj u Golubincima

Župna crkva u Golubincima posvećena je sv. Jurju mučeniku, koji se slavi 23. travnja. Kao i proteklih godina, i ove je godine taj blagdan ponukao mnoge da budu nazočni na proslavi patrona ove župe, te su osim mještana, na misnom slavlju prisustvovali i vjernici iz okolnih župa. Euharistijsko slavlje je predvodio pomoćni biskup Đakovačko-Srijemske biskupije msgr. **Đuro Gašparović**, dok su u koncelecijaciji sudjelovali i desetak svećenika iz srijemskih župa. U misnom slavlju je sudjelovao je i grkokatolički svećenik iz Indije **Petar Dutka**. Iz Đakova ovim su povodom u goste došli vlč. **Ivica Rebić** i vlč. **Mato Vidaković**. Domaći župnik vlč. **Jozo Duspara** još je jednom pokazao kako župa sv. Jurja zavrjeđuje pozornost, te je uz dobru organizaciju kako misnog slavlja i prigodnog objeda, u goste pozvao crkveni pjevački zbor iz Novog Slankamena, koji su za ovaj put zamijenili domaći pjevački zbor. Na proslavi je bio nazočan i gospodin **Jekić** iz Starih Banovaca, narodni zastupnik Skupštine Vojvodine, koji je i na ovaj način, kako je sam rekao, htio odati priznanje onima koji su podržali njegov izbor u pokrajinsku Skupštinu. Ono što je bilo osobito dirljivo je to što su mnogi Hrvati, raseljeni diljem Hrvatske i šire, pohrlili u Golubince da sa svojim dojučerašnjim susjedima, rodbinom i prijateljima razmijene koju toplu riječ i evoluiraju uspomene na vremena kada je popularna »Đurđeva« bila jedna od središnjih događanja hrvatskog i katoličkog puka ovoga mjesta. Toga dana većina obitelji ugosti po nekog »sa strane«, što je bio slučaj i ovoga puta kada su mnoge kapije u znak dobrodošlice po cijeli dan bile širom otvorene. Dakle, još jednom se u jednoj finoj simbiozi našlo duhovno i svjetovno biće hrvatskog naroda, što svakako plijeni pozornost i što može biti uzor i drugima. (MMMG)

U prostorijama HKC

»Bunjevačko kolo«

Uskoro ured HNV-a

Na Internet sajtu Hrvatskog nacionalnog vijeća pojavila se informacija po kojoj je na zahtjev predsjednika IO HNV-a **Laze Vojnić Hajduka** pokrenuta inicijativa za pronalaženje poslovnog prostor u kojem bi počeo djelovati Ured HNV-a, Izvršni odbor i E-vlada. Susretljivošću predsjednika Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« **Bele Ivkovića**, problem lociranja poslovnog prostora HNV-a je riješen, doduše privremeno, u prostorijama HKC »Bunjevačko kolo«

Naime, Upravni odbor HKC »Bunjevačko kolo« na svojoj je sjednici od 15. travnja donio odluku o izdavanju dijela svojih prostorija, u Preradovićevoj ulici br. 4, koje se nalaze na katu, Hrvatskom nacionalnom vijeću. HNV će koristiti telefon 024 556-898 i 553-818 koji zainteresirani mogu pozivati nakon praznika. Ovih dana vrši se uređivanje tih prostorija i poslije prvog svibnja početi će sa radom Ured HNV-a. Rad će biti u početku volonterski, a kasnije će se pokušati profesionalizirati ono što je moguće i što je Statutom predviđeno, stoji u priopćenju HNV. ■

Otpočeo program »Dužijance 2003.«

TAVANKUT– Prošlog petka u Tavankutu je upriličen Blagoslov žita, prve u nizu svečanosti održavanja žetvenih svečanosti-Dužijance 2003. godine. Obred blagoslova žita je započeo u 17. sati, svečanom procesijom koja je krenula ispred župne Crkve srca Isusova, koju su predvodili katedralni župnik i arhiepiskop *mons. Stjepan Beretić*, tavankutski župnik vlč. *Fru-*

njo Ivanković i vlč. *mr. Marinko Stantić*

Brojnim žiteljima Tavankuta i članovima Organizacionog odbora Dužijance, obratio se vlč. Beretić koji je, nakon blagoslova žita, okupljenima protumačio religiozno značenje ovoga čina te zaželio dobar i bogati urod. Predsjednik Organizacijskog odbora »Dužijance 2003.« *Grgo Kujundžić* pozdravio je prisutne i nagovijestio

veliki broj svečanosti u okviru ovogodišnje Dužijance, te pozvao da se svi uključe u pripremu tradicionalne manifestacije – Natjecanje risara, koje će se ove godine također održati u Tavankutu. Značaj je tim veći što se ove godine u Tavankutu proslavlja jubilara 75. Dužijanaca. Ovoj svečanosti poseban pečat dali su mladi članovi HKPD-a »Matija Gubec« koji su u narodnim nošnjama sudjelovali u svečanosti.

L. S.

Temeljem članka 133. Zakona o socijalnoj zaštiti (*Sl. glasnik RS*, br. 24/2011 i 117/2022 – odluka US) i čl. 29., 30., 31. i 32. Statuta Gerontološkog centra Subotica, Upravni odbor raspisuje

Natječaj za imenovanje ravnatelja

Pravo sudjelovanja na natječaju ima državljanin Srbije, koji je stekao visoko obrazovanje na studijama drugog stupnja (master akademske studije, specijalističke akademske studije, specijalističke strukovne studije), odnosno na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine i odgovarajući akademski, odnosno stručni naziv utvrđen u području pravnih, psiholoških, pedagoških i andragoških znanosti, specijalne edukacije i rehabilitacije, socioloških, političkih, ekonomskih ili medicinskih znanosti i ima najmanje pet godina radnog iskustva u struci.

Kandidat za ravnatelja Ustanove dužan je dostaviti sljedeću natječajnu dokumentaciju:

- Vlastoručno potpisan životopis,
- Originalan izvod iz matične knjige rođenih (ne stariji od 6 mjeseci)
- Originalan izvod o državljanstvu (ne stariji od 6 mjeseci)
- Presliku očitane osobne iskaznice,
- Uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti,
- Uvjerenje o stečenoj stručnoj spremi (ovjerena preslika diplome),
- Potvrdu o radnom iskustvu u struci,
- Program rada za mandatni period na koji se obavlja izbor,
- Uvjerenje o nekažnjavanju (original)
- Uvjerenje da se ne vodi kazneni postupak (original)

Prijave kandidata dostavljaju se u roku od 15 (slovima: petanest) dana od dana objavljivanja natječaja u dnevnim listovima.

Prijave se šalju u zatvorenoj omotnici na adresu:

Gerontološki centar Subotica,
Aleja maršala Tita 31
24000 Subotica

Prijave slati s naznakom »Konkurs za imenovanje direktora – NE OTVARAJ«, navesti ime i prezime kandidata kao i adresu stanovanja.

U roku od 15 (slovima: petanest) dana od dana završetka natječaja Upravni odbor ustanove razmatra pristigle prijave.

Ravnatelja imenuje Pokrajinska vlada na osnovu prethodno provedenog natječaja i na osnovu pribavljenog mišljenja Upravnog odbora na mandatni period od 4 (slovima: četiri) godine.

Neblagovremene i nepotpune prijave neće biti razmatrane.

Predsjednik Upravnog odbora
Gerontološkog centra Subotica
Zorana Kajdoči

Održana županijska razina kviza *Čitanjem do zvijezda*

»Život piše priče« u Subotici za Čakovec

Ekipa Osnovne škole *Ivan Milutinović* u sastavu **Marija Kujundžić, Josipa Ivanković Radak i Katarina Vukadinović** osvojila je prvo mjesto u kategoriji kviza znanja dok je **Roko Piuković** iz iste škole bio najbolji u kategoriji kreativni uradak, plakat – rezultati su županijskog kviza za poticanje čitanja i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* za učenike subotičkih osnovnih škola koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku održanog 29. travnja u novoj čitaonici Gradske knjižnice Subotica. Pobjednici su stekli pravo sudjelovanja na državnom natjecanju koje će biti održano 9. svibnja u Čakovcu (Hrvatska) gdje će se natjecati s ostalim učenicima iz cijele Hrvatske koji su prošli županijsku razinu kviza.

dvadeset i jedan osnovac, odnosno ukupno sedam tročlanih ekipa iz Subotice, Tavankuta i Đurđina koje su pisale test znanja kao i četvero učenika koji su se natjecali u kategoriji kreativni uradak, plakat. Ovogodišnja tema kviza bila je »Život piše priče«, a trebalo je pročitati tri djela ove tematike:

- **Magdalena Mrčela:** *Kako je Flegmarin postao kapetan*
- **Melita Rundek:** *Letači srebrnih krila*
- **Nada Mihoković-Kumrić:** *Znali su što žele*

Organizatori ovog kviza za poticanje čitanja u Hrvatskoj je Knjižničarsko društvo Međimurske županije, a u Subotici su ga proveli Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU *Hrvatska riječ* koja je i osigurala nagrade za pobjednike kviza *Čitanjem do zvijezda*.

B. I.

Sa svega bod manje od prvoplasiranih drugo mjesto u kategoriji kviza znanja osvojila je ekipa Osnovne škole *Matko Vuković* iz Subotice u sastavu **Martina Tikvicki, Jakov Vukov i Filip Ivković Ivandekić** dok su treći s također svega bod manje od drugoplasiranih bili učenici Osnovne škole *Ivan Milutinović* iz Subotice **Marijan Ivanković Radaković, Leona Vukmanov Šimokov i Emilia Tonković**. U kategoriji kreativnog uratka, plakata, drugo mjesto pripalo je **Petri Temunović** dok je treća bila **Ina Bačlija**, obje iz Osnovne škole *Ivan Milutinović* iz Subotice.

Inače, na županijskom natjecanju *Čitanjem do zvijezda* u Subotici okupio se

Održana 55. Pokrajinska smotra recitatora

Magdalena Kujundžić recitirala u Sečnju

Magdalena Kujundžić, učenica Osnovne škole *Matko Vuković* iz Subotice sudjelovala je na 55. Pokrajinskoj smotri recitatora *Pjesniče naroda mog* koja je održana od 25. do 27. travnja u Sečnju. Kao predstavnica hrvatske zajednice ona je kazivala veselu pjesmu **Luke Paljetka** *Mačka kod psihijatra*.

Tijekom tri dana, koliko je trajala smotra, nastupilo je oko 120 recitatora iz cijele Vojvodine koji su prije toga morali pobijediti na nekoliko razina natjecanja,

od školskog, preko općinskog do zonskog, tako da je plasman na pokrajinskoj smotri već sam po sebi bio veliki uspjeh. U Sečnju se kao i prethodnih godina mogla čuti poezija na različitim jezicima. Na svom materinskom jeziku djeca i mladi kazivali su pjesme na hrvatskom, srpskom, mađarskom, slovačkom, rumunjskom, rusinskom i romskom jeziku. Peteročlanom žiriju nije bilo ni malo lako da u svakoj kategoriji, mlađoj, srednjoj i starijoj, proglasi po 20 najboljih kojima su dodijeljene zlatne diplome, a potom da od njih odabere i onih devet koji će nastaviti natjecanje na Republičkoj smotri recitatora *Pjesniče naroda mog* koja će biti održana 16. i 17. svibnja u Valjevu.

B. I.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Sindi Hami**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matko Vuković*, Subotica

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: džudo i boks

VOLIM: nogomet

NE VOLIM: spavati

U SLOBODNO VRIJEME: igram se s prijateljima

NAJ PREDMET: tjelesni

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: vojnik

Too
Optika

DR. TOOTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunkuju, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Novo igralište u Zoo vrtu

Zoo vrt na Paliću dobio je novo igralište za najmlađe posjetitelje. Novo igralište namijenjeno je djeci uzrasta od 2 do 6 godina, a budući da se od sredine svibnja planira početak radova na zamjeni starog igrališta, novo će tijekom nekoliko ljetnih mjeseci biti jedino igralište u Zoo vrtu.

Izgradnja novog igrališta trebala bi biti završena do jeseni. Osim toga, Zoo vrt će dobiti i novi baby zoo objekt, a bit će obnovljena i stara učionica na otvorenom. Ova ulaganja dio su IPA prekograničnog projekta koji Zoo vrt Palić realizira sa Zoološkim vrtom iz Osijeka u saradnji s Turističkom organizacijom Subotice i Turističkom zajednicom Osijek.

U periodu od 2004. do 2013. godine Zoo vrt na Paliću sudjelovao je u tri prekogranična projekta u okviru kojih je izgrađena velika konferencijska sala kod žutih lavova, učionica preko puta čimpanze kao i veliko prihvatilište za divlje životinje.

Izvor: Yu Eco

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 6. 5. 2025.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Uvijek iznova (II. dio)

Mljet me uporno zavodi, a ja se ne opirem

Znam da ovog tjedna nastavljamo priču o Mljetu, ali prvo moram podijeliti oduševljenje što se šuma ponovno puni gljivama i što smo proteklog vikenda imali privilegij iz lagane šetnje iznijeti više od deset kilograma šumskog pileta, ili za one koji ne znaju taj naziv – riječ je o gljivi vrbovači. Šuma je bila čarobno zelena i pozdravila nas je pravim paketom dobrodošlice: prvo nekoliko srna, zatim velika obitelj divljih svinja, nekoliko labudova u letu i raznorazne gljive. Sreća, kad iz šume donesem ručak, zaista je posebna vrsta sreće.

Red šetnje, red izležavanja na plažama, red friške ribe

Nakon kišnog dana provedenog s domaćinima i friškom ribom uslijedio je plan za sutrašnji dan na Mljetu. Sunčano jutro dočekali smo s idejom da dan provedemo na jezerima u Nacionalnom parku. Do sada sam ih obišla dva puta, ali nikada u potpunosti. Automobil smo parkirali na službenom parkiralištu u mjestu Vrbovica i odatle planirali ulaz. Spontano smo krenuli u šetnju oko Velikog jezera i razmatrali vožnju brodićem do otočića Sveta Marija. No, naša šetnja krenula je u potpuno drugom smjeru i vrlo brzo smo se našli na usponu na Montokuc. Riječ je o šetnji od pola sata uz uspon na visinu od oko 250 metara, s nagradom u obliku najljepšeg pogleda na Veliko i Malo jezero. Kako je dan bio sunčan i vedar, vidjeli smo i Pelješac, Korčulu i Lastovo, kao i mnogo šumovite okolice. Prekrasno plavetnilo ukrašeno zelenilom šuma – nestvaran sunčan dan. Ispod nas odmah se vidjelo mjesto koje se zove Soline i koje ima svoju branu koja štiti vodu jezera; na površinskom dijelu brane nalazi se prepreka koja zaustavlja upliv smeća s otvorenog mora. Prepreka, kako smo pročitali, ne ide do samog dna kako bi omogućila podvodnom svijetu da cirkulira između dviju sredina – jezerske i morske.

Prvo ovogodišnje kupanje u moru

Nakon Montokuca uputili smo se spuštajući upravo prema Solinama i tamo doživjeli nevjerojatan sklad

prirode i čovjeka. Mjesto bez ijedne trgovine ili kafića. Nekoliko kuća i na kraju svega fantastičan pogled na more. U razgovoru saznajemo da je ovuda znala prolaziti vrlo rijetka sredozemna medvjedica, a naš posjet uljepšao je i jedan mungos kojem smo se jako obradovali. Na Mljet su ih doveli kako bi pomogli u borbi protiv zmija otrovnica. U tome su i uspjeli, jer na otoku više nema otrovnih zmija, ali sada su mišljenja podijeljena oko toga jesu li mungosi korisne životinje ili su, preuzimajući dominantnu ulogu, postali štetni. Mi smo se mungosu obradovali, kao i ptici koja je na glavi imala ukrasnu krunu i bila vrlo živopisnih boja. Saznali smo da je riječ o vrlo rijetkoj ptici koja se zove pupavac. Tog dana pridružilo nam se mnogo životinjica i biljaka, među kojima gotovo da zaboravim spomenuti divlju kalu koju smo pronašli na ulasku u špilju.

Nakon obilaska Solina, odlučili smo obići i Malo jezero, pa tako nismo otišli na otočić, ali smo u nogama imali cijelu krivulju potrebnu za obilazak oba jezera. Kako smo prvog sunčanog dana prepješačili mnogo kilometara, za naredni dan odabrali smo lakše ture – pješice smo obišli samo Odisejevu špilju, a zatim nastavili dan obilaskom otoka automobilom, kako bismo stigli i do Saplunare i posebnog pješčanog ugođaja. Upravo u Saplunari, prvi put ovako rano s proljeća, otvaram sezonu kupanja. Osjećaj je bio fantastičan – imali smo pješčanu plažu samo za sebe. Tog dana posjetili smo još nekoliko bajkovitih uvala, među kojima je bila i ona u mjestu Prožurska Luka.

Za posljednji dan ostavili smo šetnju od Ropa do Kozarica. Staza je vodila kroz šumarak i vinograde, a putem su nam društvo pravile i divlje (ili bolje rečeno podivljale domaće) koze. Na Mljetu kruži priča da se mogu vidjeti divokoze, ali mještani kažu da su to zapravo njihove domaće koze koje su počele živjeti nomadskim životom.

Koliko god da smo vidjeli, na Mljetu će uvijek ostati nešto za sljedeći put. A dok ponovno ne dođe red na njega, vrtjet ćemo u mislima nova sjećanja kojih uvijek ima na pretek.

Gorana Koporan

Nakon dva derbija u 32. kolu 1. HNL

Sve je potpuno otvoreno

Protekle nedjelje odigrana su dva velika derbija Prve hrvatske nogometne lige u kojima je puno toga bilo na stolu, ali je jedino zahuktali *Dinamo* uzeo cijeli dobitak. Jer prvo je *Hajduk* poražen na gostovanju u Osijeku (0:2) i novim rezultatskim kiksom bio otvorio vrata Riječanima za bodovni uzmak ili *Dinamu* veliku šansu za priključak samom vrhu. *Modri* su svladali trenutnog lidera *Rijeku* (1:0) i stigli na samo bod zaostatka...

***Dinamo* je ponovno glavni favorit za naslov**

Još u prošlom broju pisali smo kako se *Dinamo* rezultatski diže na tablici 1. HNL, a sada nakon proteklog 32. kola (i izvanrednog 31. igranog tijekom sredine tjedna), momčad aktualnog prvaka ponovno je glavni favorit za šampionski pokal. Obzirom na sve rezultate u posljednje vrijeme Zagrepčani su najpostojaniji (unatoč prošlotjednom porazu od *Gorice*, ali kako su poraženi i *Hajduk* i *Rijeka* veće štete nije bilo) i realno se čini kako imaju najveće šanse za fenomenalni povratak (samo par kola ranije bili su na -8 u odnosu na vodeći tandem). Promjena trenera (otkaz **Cannavaru**) očito je urodila plodom, a dolazak **Bobana**, čini se, dodatno je ulio novu energiju.

***Rijeka* i *Hajduk* posustaju**

Vodeći tandem prvoligaške ljestvice očito je u svojevrsnoj rezultatskoj krizi (dva uzastopna poraza) i polagano gubi šampionski korak, toliko važan u prvenstvenim finišima. Riječani su i dalje prvi, iako u dva posljednja susreta nisu postigli gol u porazima od *Osijeka* doma (0:2) i kod *Dinama* (0:1). Identična situacija je u redovima drugoplasiranog *Hajduka* koji već četiri kola ne zna za pobjedu (osvojio je 2 od mogućih 12 bodova) i veliko je pitanje u kakvom stanju dočekuje subotnji derbi protiv prepороđenog *Dinama* na svom Poljudu.

Foto: HINA/ Daniel KASAP

Foto: HINA/ Daniel KASAP

Zanimljive činjenice

Aktualna nogometna sezona 1. HNL uvjerljivo je jedna od najneizvjesnijih u dosadašnjoj povijesti elitnog razreda hrvatskog nogometa. Odavno se ne bilježi toliko glavnih pretendena na šampionski naslov – *Rijeka* i *Hajduk* 6, *Dinamo* 9. *Dinamo* je u ovom trokutu zabilježio najviše pobjeda (16), ali i najviše poraza, dok vodeći duet ima veliki broj neodlučenih susreta (11). *Hajduk* već treći susret, uključujući i onaj u Kupu, igra s igračem manje (više od sat vremena) zbog crvenih kartona, a uz to ima kontinuiranih problema s ozlijeđenim i suspendiranim nogometašima (žuti kartoni).

Derbi raspleta

Najveći derbi hrvatskog nogometa između *Hajduka* i *Dinama* bit će odigran u subotu u Splitu i mogao bi uvelike utjecati na mogući rasplet u vrhu tablice. Za *Hajduk* se nema što reći nakon novog katastrofalnog proljeća (stara boljka) jer je pobjeda jedina opcija s obzirom na sve što se događalo u posljednjih mjesec dana. S druge strane, *Dinamo* bi pobjedom preskočio *bile* i potvrdio dobru formu i mogao bi mirno čekati rasplet ostatka prvenstva uz objektivno lakši raspored. Plus, u zasjedi bi čekao i rezultat još jednog derbija u Splitu (*Hajduk* – *Rijeka*). Naravno, sve su to samo spekulacije, ali uskoro će sve biti mnogo jasnije i transparentnije. Već nakon subote...

D. P.

POGLED S TRIBINA

Betis

Ovaj pogled s tribina je bio stvaran, a ne samo literaran. Dogodio se nedavno u Seville gdje je autor kolumne nazočio prvenstvenom susretu *Primere* između *Betisa* i *Valladolid*. Unatoč činjenici kako su gosti uvjerljivo posljednji na tablici i već odavno sigurno putnici u Segundu (Druga liga) na stadionu Benito Villamarin prošloga četvrtka okupilo se nevjerojatnih 46.458 gledatelja. Za naše prilike posve nezamislivo, ali viđeno i potvrđeno. Zahvaljujući asistenciji prijatelja, proslavljenog hrvatskog reprezentativca **Roberta Jarnija**, nekadašnjeg nogometaša *Betisa*, *Juventus*a i *Real Madrid*a, imao sam odlično mjesto na samo desetak metara od terena i mogućnost potpunog uvida u sve detalje na terenu i oko njega. Ta-

kođer već sam spomen njegovog imena otvorio mi je vrata novih poznanstava i nogometnog prijateljavanja s navijačima *zeleno-bijelih*, kluba koji je u odličnoj prilici da osvoji peto mjesto koje garantira mjesto u Ligi prvaka sljedeće sezone, ali i priliku da se bori za trofej u Ligi konferencije (polufinale protiv *Fiorentine*). Ovaj nogometno-turistički doživljaj bio je lijepi sportski trenutak izravnog sudjelovanja u jednom rijetko viđenom nogometnom

štimungu koji se, zbilja, može doživjeti samo na nekoliko stadiona diljem Europe (*Hajduk*, *Liverpool*, *Benfica*, *Napoli*...). Visoka pobjeda domaćina (5:1) bila je samo šlag na stadionsku nogometnu tortu koja je bila sva u zelenom, jer na tribinama su baš svi imali neki detalj pripadnosti zelenoj klupskoj boji *Betisa*. Znajući za tu vjernost ovoj boji i ja sam odjenuo majicu zelene boje, kako ne bih štrčao među zadanom koloritu. Na koncu malo i podataka o ovom vremešnom klubu koji je nešto malo mlađi od naše *Bačke*. *Betis* je osnovan 1907. godine, a igra na spomenutom stadionu koji može primiti respektabilnih 60.720 gledatelja. Jednom je bio prvak Španjolske (1935.) i tri puta je osvojio Kup, uz 2 nastupa u finalu. Trenutačno ga vodi proslavljeni trener **Manuel Pellegrini**, a od poznatijih svjestikih nogometaša zeleno-bijeli prugašti dres nose: kapetan **Isco**, nekadašnja zvijezda *Real Madrid*a **Antony** (posuđeni igrač *Manchester United*a), **Bartra** (igrao za *Barcelonu* i *Borussiju* iz Dortmund), vratar **Adrian** (branio za *Liverpool* i *West Ham*), **Bellerin** (*Arsenal*, *Barcelona*) i dr.

D. P.

Umotvorine

- * Podmukli imaju med u ustima, a otrov u srcu.
- * Lako je biti dobar na tuđi račun.
- * Kad te obuzme ljutnja, misli o posljedicama.

Vicevi, šale...

- Izgubila sam pet kila za dva mjeseca.
- Ne vidi se.
- Pa kako da se vidi kad sam ih izgubila?! Nema ih, alo!

Na gradilištu:

- Dečko, što si završio od škole?
- Pravo!
- Odlično, uzmi ova kolica i tjeraj pravo gore kod majstora.

Aforizmi

- * A što bi pričali da ne lažu. Da govore što znaju, zauvijek bi šutjeli.
- * Ljude najbolje upoznaš po načinu na koji odu od tebe.
- * Kako objasniti nekome bilo što ako je njegov maksimum tvoj minimum.

Vremeplov – iz naše arhive

Svećenje žita, Markovo, 2015.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Tel se šprkat

Dva komšije su se sastali u birtu, počeli se šprkat.

– Ja sem bolji neg si ti.

– Nisi ti nikaj bolji od mene. Čekaj da ti pripovedam da do sem ja do si ti. Znaš da je sveti Josip bil Isusov otec na zemlje. I kad je Isus mrel, oni su dalje živeli z majkum Božum, pa su izrodili posle jednu kčer. Kad je ta kčer dorasla za udadbu, ona se obrekla jednom momku, ali od oca ju je zaprosil jedan drugi momak iz drugoga sela, a iz trejtega sela jedan od matere. I oni su im obrekli kčer.

I to je tak Bog dal da su zarekli svate za jedan dan. Kad su mladoženje došle, bilo i je tri a mlade samo jedna. Nisu znali kaj da deladu neg jim se u snu pojavil anđel pa jim je rekel da zapru jednu krmaču i jednu kuju s kčerjum da prenoće. Kad je svenulo, ono su izišle tri jednake devojke tak da ni otec ni mati nisu znali koja je prava.

Kad je prešlo skoro godina dana, pošli su otec i mati u goste k zetmi. U prvo selo su je rado dočekali, otprli unapred kapiju pa su je častili i gostili.

Onda su pošli u drugo selo k drugome zetu. Pitali su da de mu je iža. Kad su tam stigli, nisu mogli da otpru kapiju od nereda i rusvaja velikoga. Tam nisu bili ni dočekani pa su pošli trejtomu zetu.

U tem selu nisu morali ni da pitadu da de im zet sedi, jel su od velike larme i svadnje saznali da de je.

Eto vidiš od onoga prvoga zeta sem ja, a njegva žena je bila prava kčer Josipova. Kaj misliš jesi I ti od drugog je I od trejteg zeta Josipova?!

Pričao Stipe Ilijević Dekić, Boka

Hrvatske narodne pripovijetke iz Vojvodine, 1960.

Manje poznate riječi:

tet – htjeti

šprkat se – prkositi, inatiti se

do – tko

obrec se – obećati se (za udaju)

zarec – dogovoriti, ugovoriti

delat – raditi

zapret – zatvoriti

otprt – otvoriti

iža – dom, kuća

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Moljit se

Prošo Uskrs, a baka Janja ope' zove. Majka završila šule pa poslala po mene vunu i igle da baka Janja počne zokne. Kaže da se zafaljim što j' počela šule i da zamoljim da započne i zokne. Bome ka' sam unišo kod baka Janje, unutra vruće ko da j' ciča zima a ni proliće. Ja odavno na kratke rukave, a baka Janja u popršnjaku. Evo idu i druge. I one sve u popršnjacima. Uglas falju kako j' kod baka Janje unutra odviše fino. A mene se bome evo časkom glava oznojila. Dok baka Janja nudi oće I kogod koštati lindzere, strina Evča već počinje. Baka Janja ju popriko pogledala. Prostriljila ju onako. Vala j' misllila prva početi. Strina Evča će: "Prošli put smo divanili od Marte Frulicine, kako mal ni umrla od šećera a evo čeljadi niki dan saranili Martu. Kažu, umrla od vode. Saranili ju niki dan. Bila i ja na sarane. Pravo da kažem potli sarane na karbina više su divanili od veridbe što su imali u kuće neg od pokojne Marte. Svi bome falju da j' veridba bila ko na televizije". Dok je strina Evča divanila, baka Janja namišća maramu, zasukiva se: "Evča, ko da si pridositila od čega ću ja divanit. Eto, divaniš kako j' Marta umrla, kaka j' bila sarana. Kako su svi potli na karbina divanili od njeve veridbe. E, moja Evča, kako se sve brzo zaboravi. Svi se pravu grbavi, niko ne divani kaku veridbu naredila i napravila u korizme. Igralo se, pivalo, jilo i pilo a od najgorjeg da i ne divanim. Potli sam čula i ko j' sve bio na veridbe. Bilo krstiti i nekrstiti, bilo i oni kojima na take veridbe i ni bilo misto. I ti sade kažeš umrla od vode. Ne b' ja rekla da j' od vode. Dragi Bog Martu pozvo gore zbog čegagod drugog a ni zbog vode. E, sad da kažem ono što sam tila. Kako nisi spomenila da nam niki dan umro papa. Kako j' bila sarana što svit skoro ni vidio. Tebe važna Marta i njezina sarana. Na pamet ti ni spalo da kažeš štagod od našeg pape. Kaki nam papa bio? Kako j' bio za sirotinju, slabe i bolesne, čak i u one što su u zatvora. Kako j' bio za mir, kako j' obišo svit i svagdi divanio kako triba bit milosrdan. Kako j' bio čeljade ko i mi. Ni gleda da živi gospocki u svile i bogatsvu. Do j' život dragom Bogu, a bome j' danaske skoro moda Boga spomenit sam ka' j' nevolja. Kako se nisi sitila reć da će papa Fanja odviše falit ovom svitu". „Jest, bome Janjo, pravo imaš. Ta jest da j' Marta, kako b' rekli, išla i dvaput na dan u crkvu, mogla j' vala i spavat u crkve kad joj vira bila slaba jel nikaka. I sade ti nama Evča spominješ Martu a papu ni da naspome-neš", baka Marica će. Baka Manda nastavlja: "Evča, misto da si rekla da se prvo izmoljimo za našeg papu Franju ti nam od Marte. Ona će dobit zaslužit. Oće u raj jel pakov to će vidit kad ode gore na nebo". Baka Tonka skida popršnjak: "Čeljadi, naš papa Franja se moljio za cili svit, cigurna sam da b' se izmoljio i za Martu da j' živ. I na 'nom svitu cigurno se molji za nas. A i mi sade ne tribamo bit na kraj srca, tribamo virovat. Tribamo se moljit prvo za našeg papu Franju a onda i za Martu". Isapim u sebe da cigurno nema vire bez molitve. Ako se ne moljimo za druge, kako će se kogod za nas moljit?

U NEKOLIKO SLIKA

Košarkaška utakmica:
Spartak - Zadar

Zamućeni valjušci

Zamućeni valjušci recept su **Marte Vučković**, rođene **Sekereš**, iz Šikare (prigradskog dijela Sombora). Marta i njen suprug **Đula** bavili su se poljoprivredom. Od 1926. do 1944. godine dobili su pet kćeri i kako u obitelji nije bilo muške djece teret teškog rada na njivi preuzimale su kćeri. Bilo je to vrijeme kada traktori još nisu stigli, pa su se njive obrađivale konjima i motikom. Čak i u jeku najvećih poljoprivrednih poslova na njivama, koje su bile udaljene i po desetak kilometara, Marta je ostajala kod kuće brinući o kućanstvu i stoci.

Kako su njive bila udaljene od kuće, za ručak se nosila suha hrana. Zato je Marta svoje ukućane navečer čekala s kuhanim jelom. Jedno od tih jela su i zamućeni valjušci.

Sastojci:

2 srednje glavice luka
5 srednjih krumpira
jušna žlica paprike
soli po okusu
7 dl vode
200 grama brašna
1 jaje
jušna žlica masti

Priprema:

Luk narezati na sitne kocke i pirjati na zagrijanoj masti dok ne dobije staklasti izgled. Dok se luk pirja izrezati krumpire na sitne kocke i dodati u luk. Sve zajedno na laganoj vatri pirjati još nekoliko minuta. Dodati sol i papriku i još malo ostaviti na vatri stalno miješajući da paprika ne zagori.

Preliti sa šest decilitara vode i ostaviti da lagano vri. Za to vrijeme umutiti valjuške. U 200 grama brašna dodati jedno jaje i nešto manje od decilitra vode i prstohvat soli i žlicom dobro umutiti.

Kada krumpir bude skuhan, malo žlicom vaditi valjuške i zakuhati ih u krumpir koji lagano vri. Valjušci su skuhanii kada se podignu.

Da bi bilo sitije, nekada se jelo s kruhom. Uz zamućene valjuške najbolje paše zelena salata.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Preradovićeve 11, 24000 Subotica

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Preradovićeve 11
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCIJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
- 6 meseci po 1 dinar ili
 - 12 meseci sa 50% popusta

*Astra
Telekom*

011 44 22 009

SLOŽITE KOCKICE U ODGOJU VAŠE DJECE

Upis u vrtiće

1. IV. — 30. IV. 2025.

Upis u osnovne škole

1. IV. — 30. V. 2025.

Upis u srednje škole

slijedi nakon završnih
ispita „Male mature”.

